

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU12

Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om en reformerad arbetsrätt, ett nytt omställningsstudiestöd och ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Utskottet föreslår följändringar i 2 b § andra stycket och 4 § andra stycket lagen om anställningsskydd.

Förslaget om en reformerad arbetsrätt innebär bl.a. att lagen om anställningsskydd ändras så att en uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på sakliga skäl, alla arbetsgivare får undanta tre arbetstagare från turordningen vid arbetsbrist, en anställning inte ska bestå vid tvist, turordning och omställningstid införs vid omreglering till lägre sysselsättningsgrad, anställningsavtal föreslås gälla på heltid och särskild visstidsanställning införs.

Förslaget om ett nytt omställningsstudiestöd ska komplettera det reguljära studiestödet och ska finansiera studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Förslaget om ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd innebär att det införs ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer och ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer.

Majoriteten av lagändringarna föreslås träda i kraft den 30 juni 2022 och tillämpas första gången den 1 oktober 2022.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena i följdmotionen.

I betänkandet finns tre reservationer (V) och tre särskilda yttranden (M, SD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:176 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.

17 yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden	6
Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd	21
Ytterligare förslag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd	26
Reservationer	31
1. Uppsägning och ogiltigförklaring, punkt 1 (V)	31
2. Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd, punkt 3 (V)	33
3. Ytterligare förslag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd, punkt 4 (V)	34
Särskilda yttranden	36
1. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (M)	36
2. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (SD)	37
3. Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd, punkt 3 (L)	37
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	39
Propositionen	39
Följdmotionen	40
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	42
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	107
<i>Bilaga 4</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2021/22:UbU2y	108

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Uppsägning och ogiltigförklaring

Riksdagen antar regeringens förslag till

a) lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd i de delar det avser 2–2 d, 7, 22, 33, 34, 35 och 43 §§ med den ändringen att uttrycket ”4 a” i 2 b § andra stycket ska bytas ut mot ”4 b”,

b) lag om ändring i lagen (2019:529) om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd i de delar det avser 33 §,

c) lag om ändring i lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag inom skolan, m.m.,

d) lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare,

e) lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584),

f) lag om ändring i lagen (1997:1293) om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet,

g) lag om ändring i lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl,

h) lag om ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete,

i) lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:176 punkterna 2 i denna del, 6, 7 och 10–14, bifaller delvis proposition 2021/22:176 punkt 1 i denna del och avslår motion

2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–6.

Reservation 1 (V)

2. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd med den ändringen att

a) 4 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

b) ingressen ska ha den lydelse som följer av detta,

2. lag om ändring i lagen (2019:529) om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd,

3. lag om ändring i lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen,

4. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

5. lag om ändring i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare,

6. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,

7. lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,

8. lag om omställningsstudiestöd,

9. lag om ändring i lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd,

10. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
 11. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
 12. lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,
 13. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
 14. lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395),
 15. lag om ändring i studiestödsdatalagen (2009:287),
 16. lag om ändring i lagen (2017:527) om studiestartsstöd,
 17. lag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd,
- i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:176 punkterna 2 i denna del, 3–5, 8, 9 och 15–24 samt bifaller delvis proposition 2021/22:176 punkt 1 i denna del.

3. Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd

Riksdagen avslår motion

2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 7–11.

Reservation 2 (V)

4. Ytterligare förslag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Riksdagen avslår motion

2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 12–17.

Reservation 3 (V)

Stockholm den 2 juni 2022

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Roger Haddad (L), Mats Green (M), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Ciczie Weidby (V), Christina Tapper Östberg (SD), Johan Andersson (S), Michael Anefur (KD), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Malin Danielsson (L), Ann-Sofie Lifvenhage (M), Marianne Fundahn (S) och Fredrik Christensson (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2021/22:176 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionen finns i bilaga 1.

Utskottet beslutade den 31 mars 2022 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och eventuella följdmotioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde. Utbildningsutskottet har lämnat ett yttrande som finns i bilaga 4.

Efter det att propositionen lämnats till riksdagen har Regeringskansliet uppmärksammat utskottet på behovet av följdändringar i den nya 2 b § andra stycket och 4 § andra stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd. Ändringarna avser i båda fallen att hänvisningen i paragraferna rätteligen bör vara till den nya 4 b § eftersom nuvarande 4 a § ska betecknas 4 b § enligt regeringens förslag. Utskottets lagförslag finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och motionsyrkanden om att avslå delar av regeringens lagförslag. Därefter behandlas motionsyrkanden som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslagen.

Beskrivningen av propositionen och förslagen i följdmotionen följer regeringens rubriksättning.

Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag med den ändring som utskottet föreslår i 2 b § andra stycket och 4 § andra stycket anställningsskyddslagen och avslår motionsyrkanden om avslag på propositionen i de delar den avser uppsägning från arbetsgivarens sida, turordning och tvister om ogiltigförklaring.

Jämför reservation 1 (V) och särskilt yttrande 1 (M) och 2 (SD).

Propositionen

Regeringen framhåller att den svenska arbetsmarknaden i dag står inför stora utmaningar men att det också finns stora möjligheter. Arbetsmarknaden har genomgått stora strukturella och demografiska förändringar under senare tid. I en tid när samhället förändras i snabb takt menar regeringen att det är viktigt med en reglering av arbetsmarknaden som skapar goda förutsättningar för ökad produktivitet och tillväxt i samhället samtidigt som den värnar enskildas behov av trygghet. Regeringens bedömning är att det bör genomföras en reform för ökad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.

Regeringen anser att arbetsrätten bör reformeras för att möta de utmaningar som den svenska arbetsmarknaden står inför. Reformen bör enligt regeringen utformas och genomföras på ett sätt som ligger i linje med och stärker den svenska arbetsmarknadsmodellen. Regeringen anser att lagen (1982:80) om anställningsskydd, kallad anställningsskyddslagen, i högre grad bör anpassas till den moderna arbetsmarknadens behov av flexibilitet, trygghet och rörlighet. Samtidigt ska parterna ges utrymme att ta stort ansvar för regleringen av arbetsmarknaden och för anpassning av villkoren efter förutsättningarna i olika branscher och sektorer.

Vidare anser regeringen att studiestödet behöver utvecklas så att den enskilde kan stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Regeringen framhåller att det finns ett behov av att stärka de ekonomiska förutsättningarna för äldre yrkesverksamma att återvända till studier. Det kan handla om kompetensutvecklande utbildning bortom arbetsgivarens ansvar för kontinuerlig kompetensutveckling eller utbildning för omställning till ett nytt yrke. Regeringen menar att det behövs ett studiestöd för yrkesverksamma som kompenserar för inkomstbortfall i större utsträckning än det reguljära studiestödssystemet. Regeringen föreslår därför att det ska införas ett nytt studiestöd – omställningsstudiestöd – som kan möjliggöra för vuxna med arbetslivserfarenhet att studera. Regeringen menar att det utgör ett viktigt komplement till nuvarande studiestödssystem.

En grundläggande del av regeringens förslag till reformer på området är utgångspunkten att staten bör ta ett större ekonomiskt ansvar för enskilda personer som arbetar eller nyligen har förlorat sitt arbete och har behov av omställnings- och kompetensstöd. Regeringen framhåller att tillgången till grundläggande stöd för omställning och kompetensutveckling för alla arbetstagare är betydelsefullt för både välfärden och näringslivet. Det finns därför ett behov av att dels införa ett offentligt stöd för enskilda som inte kan få stöd genom omställningsorganisationer, dels låta staten ta ett större ekonomiskt ansvar för den omställningsverksamhet som bedrivs hos befintliga omställningsorganisationer. Regeringen poängterar att en sådan reformering bör genomföras tillsammans med ändringar av arbetsrätten och införandet av ett nytt omställningsstudiestöd som ett sammanhållet omställningspaket.

En reformerad arbetsrätt

Uppsägning från arbetsgivarens sida

Regeringen föreslår att 7 § anställningsskyddslagen ändras så att kravet på att en uppsägning från arbetsgivarens sida ska vara sakligt grundad ska ersättas med krav på att uppsägningen ska grunda sig på sakliga skäl. Sakliga skäl ska kunna vara arbetsbrist eller förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen. Med förslaget avser regeringen inte att ändra innebörden av arbetsbrist som grund för uppsägning utan endast situationen vid personliga skäl. Regeringen framhåller vikten av att såväl arbetsgivare som arbetstagare i så hög grad som möjligt ska kunna göra en god bedömning av om en uppsägning är giltig utifrån de omständigheter som föreligger vid uppsägningstillfället. Den föreslagna ändringen tydliggör att fokus i prövningen ska ligga på avtalsbrottets allvar.

Enligt regeringens förslag ska en uppsägning inte anses vara grundad på sakliga skäl om det är skäligt att kräva att arbetsgivaren bereder arbetstagaren annat arbete hos sig. En omplaceringsskyldighet för arbetsgivaren finns redan i dagens regelverk. Regeringen anser dock att det finns skäl att förtydliga vad omplaceringsskyldigheten innebär vid uppsägning på grund av personliga skäl. Regeringen föreslår därför att det ska framgå av lagen att en arbetsgivare

ska anses ha uppfyllt sin omplaceringsskyldighet genom endast ett erbjudande om omplacering om det inte finns särskilda skäl.

Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna om sakliga skäl för uppsägning och arbetsgivarens omplaceringsskyldighet ska vara dispositiva på det sättet att avvikelser får göras i ett kollektivavtal på en viss nivå. Genom dispositivitet menar regeringen att det är möjligt att skapa förutsättningar för en ökad förutsebarhet för parterna. Kollektivavtalen kan anpassa regelverket utifrån specifika förutsättningar inom olika sektorer, till skillnad från en allmänt hållen lagstiftning. För arbetstagare med statlig anställning gör regeringen dock bedömningen att bestämmelserna inte kan vara dispositiva.

Regeringens förslag i denna del innebär ändringar i flera paragrafer i anställningsskyddslagen och att nya paragrafer införs. Förslaget innebär också följdändringar i lagen (1994:260) om offentlig anställning och lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.

Turordning vid uppsägning

Regeringen föreslår en ändring i 22 § anställningsskyddslagen som innebär att en arbetsgivare vid uppsägning på grund av arbetsbrist ska ha rätt att undanta högst tre arbetstagare som enligt arbetsgivarens bedömning är av särskild betydelse för den fortsatta verksamheten från turordningen. Om ett sådant undantag har gjorts, ska inga ytterligare undantag få göras vid en uppsägning som sker inom tre månader från det att den första uppsägningen skett. Förslaget innebär en ökning från två till tre arbetstagare som får undantas och innehåller till skillnad från det nuvarande regelverket inte någon begränsning av vilka arbetsgivare som omfattas.

Enligt regeringens förslag ska det även fortsättningsvis vara tillåtet att genom kollektivavtal göra avvikelser från turordningsreglerna.

Twister om ogiltigförklaring

Enligt den nuvarande ordningen i 34 § anställningsskyddslagen ska en anställning bestå under tiden som en tvist om giltigheten av en uppsägning pågår. Arbetsgivaren har dock möjlighet att begära ett interimistiskt beslut av domstolen om att anställningen ska upphöra vid viss tidpunkt. I propositionen föreslår regeringen att bestämmelsen ska ändras så att anställningen ska upphöra vid uppsägningstidens utgång, även om det har uppkommit en tvist om uppsägningens giltighet. Det ska vara möjligt att stänga av arbetstagaren från arbetet under uppsägningstiden. Vidare föreslår regeringen att det inte ska vara möjligt att få ett interimistiskt beslut om att anställningen ska bestå tills tvisten är slutligen avgjord. Regeringen anför som skäl för sitt förslag bl.a. att det finns behov av lägre och mer förutsebara risker för arbetsgivare i samband med uppsägningar. Om arbetsgivare riskerar stora och oförutsebara kostnader som en följd av en uppsägningstvist, kan deras vilja att anställa minska. Enligt regeringen gäller det inte minst för mindre företag.

Regeringen föreslår en liknande ändring i 35 § som avser ogiltigförklaring av ett avskedande som inte ens skulle ha räckt till för en giltig uppsägning. Det

ska inte heller i det fallet vara möjligt för en domstol att vid tvist om giltigheten intermistiskt besluta om att anställningen ska bestå.

En följdändring föreslås även i 43 § som handlar om hur mål om tillämpningen av lagen ska handläggas. Följdändringar föreslås också i sju andra lagar (punkterna 6, 7 och 10–14 i regeringens förslag till riksdagsbeslut) som innehåller hänvisningar till de aktuella bestämmelserna i anställningsskyddslagen.

Vidare ser regeringen behov av ändringar i lagen (1974:358) om facklig förtroendemannas ställning på arbetsplatsen, kallad förtroendemannalagen. Regeringen menar att de skäl som ligger bakom de föreslagna ändringarna i anställningsskyddslagen inte motiverar en försämring av skyddet för den fackliga verksamheten på en arbetsplats. Regeringen föreslår därför att vissa undantag ska införas i förtroendemannalagen för de fackliga förtroendemannans funktion är av särskild betydelse för den fackliga verksamheten på arbetsplatsen. Ändringarna innebär att det skydd som anställningsskyddslagen i dag ger alla arbetstagare vid tvister om ogiltigförklaring ska kvarstå när det gäller dessa fackliga förtroendemannor.

Mot bakgrund av de ändringar som föreslås om att anställningen inte ska bestå under en tvist menar regeringen att det finns skäl att som motvikt höja de allmänna skadestånden vid ogiltigförklaring av felaktiga uppsägningar och avskedanden. Regeringen föreslår att det införs en ny bestämmelse (38 a §) i anställningsskyddslagen som förtydligar att det allmänna skadeståndet bör vara på en sådan nivå att syftet att motverka överträdelser av ogiltiga uppsägningar och avskedanden särskilt beaktas.

Regeringen konstaterar att reglerna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är utformade på ett sådant sätt att de tillsammans med de ändringar som föreslås i propositionen riskerar att leda till att arbetstagare hamnar i en utsatt ekonomisk situation när anställningen upphör. Det kan finnas risk för att arbetstagarna inte förmår att göra sina rättigheter gällande vid en tvist om ogiltighet av uppsägning. Regeringen föreslår därför att det ska införas en ny paragraf (43 c §) i den nämnda lagen som innebär att avstängning av rätten till arbetslöshetsersättning inte ska ske i vissa situationer. Det handlar om fallen när en överenskommelse på arbetsgivarens initiativ har träffats om att skilja någon från arbetet och när arbetsgivaren har sagt upp någon och det råder en tvist om uppsägningens giltighet.

Omreglering till lägre sysselsättningsgrad

Regeringen noterar att frågan om omreglering av sysselsättningsgrad där en arbetstagares arbetstidsmätt sänks vid en omorganisation, s.k. hyvling, under de senaste åren har varit föremål för diskussion och debatt. Det finns i svensk rätt ingen särskild reglering som skyddar arbetstagare vid omreglering av sysselsättningsgrad, men viss domstolspraxis finns på området. Regeringen menar att det är befogat att arbetstagare tillförsäkras ett förbättrat skydd vid omreglering till lägre sysselsättningsgrad.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att det ska införas en ny bestämmelse i anställningsskyddslagen (7 a §) om att vissa turordningsregler ska iakttas bland de arbetstagare som har högre sysselsättningsgrad än den lägsta som erbjuds. För arbetstagare på samma driftsenhet med lika arbetsuppgifter ska arbetstagare med kortare anställningstid erbjudas omplacering före arbetstagare med längre anställningstid. Erbjudande med lägre sysselsättningsgrad ska lämnas före erbjudande med högre sysselsättningsgrad. Vidare föreslår regeringen att det ska införas en ny bestämmelse om omställningstid (7 b §). Bestämmelsen innebär att de arbetstagare som accepterar sänkt sysselsättningsgrad ska ha rätt att behålla sin sysselsättningsgrad och sina anställningsförmåner under viss tid. Omställningstiden ska vara lika lång som den uppsägningstid som skulle ha gällt vid en uppsägning från arbetsgivarens sida, dock längst tre månader.

Det ska vara tillåtet att genom kollektivavtal göra avvikelser från reglerna om turordning och omställningstid.

Särskild visstidsanställning

Regeringen anför att tryggheten och anställningsskyddet för arbetstagare i visstidsanställning behöver förstärkas och att visstidsanställningar snabbare bör kunna övergå till tillsvidareanställningar hos arbetsgivaren. Regeringen vill därför införa anställningsformen särskild visstidsanställning som ska ersätta allmän visstidsanställning. Anställningen föreslås övergå till en tillsvidareanställning när arbetstagaren har varit anställd i särskild visstidsanställning i sammanlagt mer än tolv månader under en femårsperiod eller under en period då arbetstagaren har haft tidsbegränsade anställningar i form av särskild visstidsanställning, vikariat eller säsongsarbete och anställningarna följt på varandra (5 a §).

Vidare föreslår regeringen att 25 § ändras så att företrädesrätten till återanställning stärks genom att en arbetstagare som har varit anställd i särskild visstidsanställning i sammanlagt mer än nio månader under de senaste tre åren ges företrädesrätt till återanställning i ny särskild visstidsanställning. Regeringen föreslår också en kompletterande ändring i 15 § om att arbetstagare med särskild visstidsanställning under vissa förutsättningar har rätt till besked om att anställningen inte kommer att fortsätta. Regeringen föreslår också att arbetsgivarens informationsskyldighet i 6 c § utökas så att arbetstagare som anställs i särskild visstidsanställning får information om att anställningen har den formen, oavsett anställningstidens längd.

Regeringen ser behov av en kompletterande bestämmelse om hur anställningstid i särskild visstidsanställning bör beräknas. Genom ett tillägg till 3 § föreslår regeringen att även tiden mellan anställningarna ska anses som anställningstid för arbetstagare som under en kalendermånad har haft tre eller flera anställningar i särskild visstidsanställning hos samma arbetsgivare. Samtidigt införs en ordningsföreskrift i 5 § andra stycket om att vikariat inte får användas i syfte att kringgå den nya beräkningsregeln i 3 §.

Enligt regeringens förslag ska det även fortsättningsvis vara tillåtet att genom kollektivavtal göra avvikelser från lagens regler om tidsbegränsade anställningar.

Heltid som norm

I propositionen fastslås att heltidsnormen bör stärkas genom att en presumtion för detta införs i anställningsskyddslagen. Regeringen föreslår därför att det införs en ny bestämmelse (4 a §) som anger att anställningsavtal ska avse heltid, om inte något annat har avtalats. Arbetsgivaren och arbetstagaren ska således även fortsättningsvis ha möjlighet att komma överens om en annan sysselsättningsgrad än heltid. Om anställningsavtalet inte avser heltid, ska arbetsgivaren på arbetstagarens begäran skriftligen ange skälet till detta. Informationen ska lämnas inom tre veckor från det att begäran framställts.

Uthyrning av arbetstagare

Regeringen anser att det är motiverat att i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare, kallad uthyrningslagen, ytterligare främja möjligheterna för inhyrda arbetstagare att få tillsvidareanställning hos kundföretaget och förebygga att inhyrningar blir av permanent karaktär. Regeringen föreslår därför att det införs en ny bestämmelse (12 a §) om att ett kundföretag ska erbjuda en tillsvidareanställning hos företaget till en arbetstagare som genom uthyrning har varit placerad hos kundföretaget på en och samma driftsenhet i sammanlagt mer än 24 månader under en period om 36 månader. Om arbetstagaren accepterar erbjudandet, upphör anställningen hos bemanningsföretaget utan särskild åtgärd när anställningen hos kundföretaget tillträds. Kundföretaget ska dock ha möjlighet att i stället för att erbjuda en tillsvidareanställning betala en ersättning till arbetstagaren som motsvarar två månadslöner. Betalningen ska i så fall ske inom samma tid som erbjudandet om tillsvidareanställning skulle ha lämnats. Av den föreslagna 12 b § framgår att kundföretagets skyldighet inte ska gälla mot arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller med lönebidrag för utveckling i anställning.

Förslaget om att ett kundföretag under vissa förutsättningar är skyldigt att erbjuda tillsvidareanställning eller betala ersättning ska enligt regeringen vara dispositivt på det sättet att avvikelser bara får göras genom eller med stöd av kollektivavtal som slutits på huvudorganisationsnivå.

Vissa ändringar i fråga om skadestånd och preskription föreslås även i 14, 14 a och 16 §§.

Omställningsstudiestöd

Regeringen föreslår att det ska införas ett nytt statligt studiestöd benämnt omställningsstudiestöd som ska bestå av ett omställningsstudiebidrag och ett omställningsstudielån. Stödet ska komplettera de befintliga studiestödsformerna och möjliggöra för fler vuxna yrkesverksamma att genom studier förbättra sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Regeringen föreslår att de grundläggande bestämmelserna om det nya omställningsstudiestödet ska tas in i en ny lag om omställningsstudiestöd. I lagen ska också upplysningsbestämmelser införas om att regeringen, trots lagregleringen, ska ha kvar sin restkompetens i de delar det är aktuellt. Centrala studiestödsnämnden (CSN) ska enligt förslaget pröva frågor om omställningsstudiestöd enligt den nya lagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.

Målgrupp och kvalificeringsvillkor för omställningsstudiestödet

Av 10 och 11 §§ i den föreslagna lagen framgår att omställningsstudiestöd ska få lämnas till studerande som är svenska medborgare och till vissa utländska medborgare. Lagen innehåller även en bestämmelse med en åldersgräns för stödet (8 §). Av denna framgår att omställningsstudielån ska få lämnas längst t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 60 år, medan omställningsstudiebidrag ska få lämnas längst t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 62 år. Rätten till bidrag ska dock enligt 21 § tredje stycket begränsas till högst tio veckor fr.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 61 år. För att redan nu anpassa regelverket till den kommande höjningen av den lägsta åldern för uttag av inkomstbaserad ålderspension föreslår regeringen att omställningsstudiebidrag fr.o.m. 2026 ska få lämnas längst t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 63 år.

I 6 § regleras villkor om förvärvsarbete, det s.k. arbetsvillkoret, som är en förutsättning för att få omställningsstudiestöd. Arbetsvillkoret är uppdelat i ett etableringsvillkor och ett aktualitetsvillkor. De två olika villkoren omfattar olika tidsperioder och avser att säkerställa två olika krav som båda måste vara uppfyllda för att stöd ska kunna lämnas. Det ena avser att den studerande ska ha varit etablerad på arbetsmarknaden under en längre tid tillbaka, det andra att den studerande har en aktuell förankring på arbetsmarknaden. För att uppfylla etableringsvillkoret krävs förvärvsarbete i Sverige under i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad. Arbetet ska ha skett i sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år om kan beräknas tidigast fr.o.m. det kalenderår den studerande fyllde 19 år. För att uppfylla aktualitetsvillkoret krävs även att förvärvsarbetet har skett i sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader. Arbetsvillkoret kan även uppfyllas genom en minsta inkomst av förvärvsarbete. Vad den inkomsten ska vara regleras i förordning (7 §).

Utbildningar som omställningsstudiestöd ska kunna ges för

När det gäller vilka utbildningar som kan berättiga till omställningsstudiestöd framgår det av 13 § att stöd får lämnas för en utbildning vid en läroanstalt i Sverige och hos en annan utbildningsanordnare i landet. Av 5 § framgår att läroanstalt avser utbildning vid en läroanstalt i Sverige som ger rätt till studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) och att annan utbildningsanordnare avser utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation.

Vidare får omställningsstudiestöd lämnas endast om utbildningen motsvarar minst en veckas och som mest 80 veckors studier på heltid (14 §). Från och med det kalenderår då den studerande fyller 40 år ska det inte finnas någon begränsning i fråga om utbildningens längd. Enligt förslaget krävs även som huvudregel att utbildningen kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov (15 §). I propositionen förklaras att bedömningen ska göras utifrån varje persons situation och förutsättningar, dvs. utifrån personens tidigare utbildning, kunskaper och erfarenheter från arbetslivet. Bestämmelsen innehåller även en uppräkningslista av situationer där omställningsstudiestöd inte får lämnas, såsom när en utbildning enbart syftar till att möta kompetensbehoven hos en specifik arbetsgivare.

Den närmare utformningen av omställningsstudiestödet

16–21 §§ i regeringens lagförslag innehåller bestämmelser med vissa övriga förutsättningar för omställningsstudiestöd. Till dessa hör att stödet ska lämnas per vecka och att det kan lämnas för heltidsstudier och deltidstudier som omfattar minst 75, 60, 50, 40 eller 20 procent av heltid. Storleken på stödet anpassas efter omfattningen av studierna. Den längsta tiden som omställningsstudiestödet kan lämnas beror på hur stort stöd en studerande får och sträcker sig från 44 veckor vid helt stöd till 220 veckor för den som har 20 procent av helt stöd.

När det gäller beräkningen av omställningsstudiestödet framgår det av 22 § att den årliga inkomst som har bestämts av Försäkringskassan på begäran av CSN ska vara utgångspunkten för beräkningen av stödet. Försäkringskassan ska beräkna den årliga inkomsten genom att bestämma sjukpenninggrundande inkomst och årlig inkomst för en studerande på samma sätt som sjukpenninggrundande inkomst enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken med undantag för bestämmelserna om inkomsttak. Den årliga inkomsten ska bestämmas med utgångspunkt i förhållandena den dag då ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN (23 §).

24–30 §§ i lagförslaget innehåller bestämmelser om hur storleken på omställningsstudiebidraget och omställningsstudielånet ska beräknas mer i detalj, stödet under sjukdom och ledighet samt samordning med andra förmåner och ersättningar. Förslagen i dessa delar för även med sig följdändringar i flera andra lagar. Regeringen framhåller också att samordning med andra ersättningar från staten är något som kommer att beaktas i det kommande förordningsarbetet. När det särskilt gäller förhållandet till arbetslöshetsförsäkringen föreslår regeringen en ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkringen med innebörden att tid med omställningsstudiestöd ska vara överhoppningsbar tid i arbetslöshetsförsäkringen.

Vidare föreslår regeringen att bestämmelserna för omställningsstudiestödet i så stor utsträckning som möjligt ska överensstämma med reglerna för studiemedel. Regeringen föreslår därför att det införs flera olika bestämmelser i den nya lagen som hänvisar till bestämmelser i studiestödslagen.

40–45 §§ i lagförslaget innehåller bestämmelser om återkrav, ränta och avgifter. Utgångspunkten är att en studerande som har fått omställningsstudiestöd felaktigt eller med för högt belopp på grund av att han eller hon under studietiden har förvärvsarbetat i en större omfattning än den omfattning som lagts till grund för beräkningen av omställningsstudiestöd kan få återkrav. Detsamma ska gälla om någon genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet fått stöd felaktigt eller med för högt belopp.

För omställningsstudielån föreslås samma regler gälla för återbetalning som för ordinarie studielån enligt bestämmelserna i studiestödslagen (36 §).

Administration av omställningsstudiestödet

När det gäller hur omställningsstudiestödet ska administreras och ärenden om detta ska handläggas framgår det av 31 § att en förutsättning för att beviljas stöd är att en ansökan lämnas in. Ansökan får begränsas till att avse endast bidragsdelen. Om en studerande är anknuten till en omställningsorganisation ska CSN ge den organisationen tillfälle att yttra sig om kravet i 15 § på att en utbildning ska stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov (32 §). Bestämmelsen innehåller även några undantag från skyldigheten att ge en omställningsorganisation tillfälle att yttra sig. Av 33 § framgår att CSN vid prövning av en ansökan ska lägga särskild vikt vid ett yttrande från en omställningsorganisation.

Vidare föreslår regeringen att CSN:s beslut ska gälla omedelbart, om inte CSN bestämmer något annat (34 §). För att CSN därefter ska kunna betala ut stödet krävs att det är styrkt att den studerande bedriver de studier som stödet har beviljats för (35 §). Ytterligare bestämmelser om uppgiftsskyldighet för omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare samt studerande i vissa situationer finns i 37–39 §§ i lagförslaget. En uppgiftsskyldighet för CSN gentemot Försäkringskassan föreslås också införas genom en ändring i socialförsäkringsbalken.

När det gäller personuppgiftsbehandling föreslår regeringen ändringar i studiestödsdatalagen (1999:1395) med innebörden bl.a. att CSN ska få möjlighet att behandla känsliga personuppgifter om det behövs för att förbereda handläggningen.

Ekonomisk ram och stegvist införande

Regeringen föreslår att omställningsstudiestödet ska få lämnas i mån av tillgång på medel (4 §). Det innebär att stödet inte ska vara en rättighet för de individer som uppfyller villkoren utan begränsas av om det finns tillgängliga medel att bevilja stödet. Regeringen framhåller att omställningsstudiestödet är en omfattande och komplex reform och föreslår därför att stödet ska införas stegvis och skalas upp efter hand, för att vara fullt utbyggt till 2026. I budgetpropositionen för 2022 har medel anvisats till berörda myndigheter för förberedelser och systemutveckling. Från och med 2023 beräknas också medel tillföras för individersättningar för en stegvis ökning av antalet studerande

under fyra år. Regeringen gör bedömningen att de budgeterade utgifterna för reformen kommer att uppgå till 7 500 miljoner kronor 2026 vid ett normalt konjunkturläge. Av 4 § framgår också att stödet ska fördelas så att det avspeglar andelen förvärvsarbetande i privat respektive offentlig sektor.

Grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Regeringen föreslår att det ska införas ett grundläggande omställnings- och kompetensstöd som syftar till att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden. Stödet ska bestå av ett offentligt grundläggande stöd till enskilda personer som inte omfattas av kollektivavtal eller kan få stöd genom en omställningsorganisation och en statlig ersättning till arbetsgivare som finansierar omställningsorganisationer. Regeringen föreslår att bestämmelser om stödet ska tas in i en ny lag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Regeringen anser att en lagreglering, trots att det inte är nödvändigt ur ett normgivningsperspektiv, ger det grundläggande omställnings- och kompetensstödet ökad legitimitet och stabilitet. Eftersom reformeringen av arbetsrätten och det nya omställningsstudiestödet föreslås regleras i lag bidrar en lagreglering också till balans mellan reformerna. Kammarkollegiet ska enligt förslaget fatta beslut om ärenden enligt den nya lagen.

Offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda

Av 5 § i den nya lagen framgår att offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska lämnas i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd. Regeringen slår i propositionen fast att innehållet i stödet ska likna det som ges av de partsgemensamma omställningsorganisationerna. Det innebär bl.a. att stödet bör vara av grundläggande karaktär och att det inte är tänkt att ersätta det stöd som enskilda personer kan få från andra aktörer, såsom Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, sjukvården eller arbetsgivaren. Stödet syftar till att stärka den enskilda personens framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden och bör därför inte vara inriktat på arbete hos en specifik arbetsgivare.

Regeringen föreslår att stödet ska få lämnas i mån av tillgång på medel (4 §). Det innebär att stödet inte ska vara en rättighet för de individer som uppfyller villkoren utan begränsas av om det finns tillgängliga medel att bevilja stödet. I samma bestämmelse vill regeringen också införa en upplysningsbestämmelse som anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om prioriteringar av tillgängliga medel.

6 § innehåller bestämmelser om vissa förutsättningar som ska vara uppfyllda för att stöd ska kunna lämnas till en sökande. Stöd får lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har upphört till följd av arbetsbrist, sjukdom eller att anställningen är tidsbegränsad. Stöd får även lämnas till den som har en anställning. Bestämmelsen är uttömmande vilket innebär att stöd inte får lämnas till den som sägs upp av andra personliga skäl än sjukdom.

Bestämmelsen innehåller också vissa undantag som innebär att egenföretagare och deras närstående samt verkställande direktörer inte ska kunna få stöd. Vidare föreslås att förstärkt stöd bara får lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har upphört och som har särskilda behov av stöd till följd av sjukdom (7 §).

Ytterligare förutsättningar som ska vara uppfyllda för att kunna få stöd framgår av 8–10 §§. Dessa bestämmelser ställer krav på anknytning till den svenska arbetsmarknaden och att den sökande ska ha arbetat eller haft inkomst i viss omfattning under minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader. Stödet har också en övre åldersgräns om 65 år.

Vidare föreslås att stöd som längst ska få lämnas i tolv månader och att förutsättningarna för stöd på nytt måste vara uppfyllda för att en sökande som tidigare haft stöd ska kunna återkvalificera sig till stöd (12 och 13 §§).

Ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer

Den nya lag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd som regeringen föreslår innehåller bestämmelser om ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer. För arbetsgivare som ger arbetstagare möjlighet till stöd genom registrerade omställningsorganisationer ska ersättning för faktiska kostnader betalas ut enligt 13 §. Ersättningen får motsvara högst 0,15 procent av arbetsgivarens löneunderlag. 14 och 15 §§ innehåller bestämmelser om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en organisation ska kunna registreras som omställningsorganisation och om när avregistrering ska ske.

Yttranden till de som ansöker om omställningsstudiestöd

En annan central del av den nya lagen är bestämmelser om Kammarkollegiets ansvar att lämna yttranden för enskilda som ansöker om omställningsstudiestöd, vilket regleras i 16 §. Regeringen föreslår att Kammarkollegiet ska få lämna ett yttrande som avses i den nya lagen om omställningsstudiestöd till den som har ansökt eller har för avsikt att ansöka om omställningsstudiestöd om yttrandet har betydelse för prövningen av ett sådant ärende. Ett yttrande ska dock inte få lämnas till den som har fått eller kan få ett yttrande genom en registrerad omställningsorganisation. Ett yttrande får inte heller lämnas till den som omfattas av ett kollektivavtal. Av 4 § framgår att ett yttrande endast får lämnas i mån av tillgång på medel.

Återbetalning av ersättning

Regeringen gör i propositionen bedömningen att det finns behov av bestämmelser om återbetalning av ersättning för arbetsgivare som motsvarar de bestämmelser om återbetalning som finns i andra förmånssystem. Bestämmelser om detta har därför inkluderats i 17–22 §§ i regeringens lagförslag. Utgångspunkten är enligt 17 § att en arbetsgivare som har orsakat att ersättning lämnas på felaktig grund eller med ett för högt belopp ska vara återbetalningsskyldig. Återbetalningsskyldighet kan uppstå genom att en

arbetsgivare har lämnat oriktiga uppgifter i en ansökan om ersättning. Återbetalningsskyldighet kan även uppstå om arbetsgivaren har låtit bli att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Arbetsgivaren kan slutligen bli återbetalningsskyldig om ersättning i annat fall har lämnats på felaktig grund eller med för högt belopp och arbetsgivaren har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Handläggning av ärenden

23 och 24 §§ i den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om hur en ansökan om stöd, registrering, ersättning och yttrande ska se ut. Ansökan ska göras skriftligen hos Kammarkollegiet och innehålla de uppgifter som behövs i ärendet. Den som har gjort en ansökan är också skyldig att anmäla sådana förändringar som kan påverka det ansökan avser.

Uppgiftsskyldighet för registrerade omställningsorganisationer

Som en del av den nya lagen föreslås registrerade omställningsorganisationer få en uppgiftsskyldighet till Kammarkollegiet. Enligt 25 § ska organisationerna lämna de uppgifter som myndigheten behöver i ett ärende och för analys och uppföljnings- och utvärderingsarbete.

Omrövning och överklagande

26 och 27 §§ i den nya lagen innehåller bestämmelser om omrövning och överklagande. Om prövning ska ske om det begärs av den som beslutet gäller och ändring får inte ske till den enskildes nackdel. En eventuell överklagan ska ske till allmän förvaltningsdomstol.

Sekretess och personuppgiftsbehandling

Regeringen gör bedömningen att det inte behöver införas några ytterligare sekretessbestämmelser för uppgifter i ärenden enligt lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Inte heller när det gäller behandlingen av personuppgifter hos Kammarkollegiet och eventuella leverantörer ser regeringen något behov av lagändringar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att lagändringarna med anledning av en reformerad arbetsrätt ska träda i kraft den 30 juni 2022 och tillämpas första gången den 1 oktober 2022. Enligt regeringen är det angeläget att ändringarna kan träda i kraft och få genomslag relativt snart. Samtidigt framhålls vikten av att arbetsmarknadens parter ges tid och möjlighet att överväga sina behov av eventuella anpassningar genom kollektivavtal som man bedömer kan vara motiverade. Med anledning av ändringarna i anställningsskyddslagen och ett antal andra lagar ser regeringen behov av ett antal övergångsbestämmelser.

Vidare framhåller regeringen att en samordning bör ske av tidpunkterna för tillämpning av de lagändringar som föreslås i omställningspaketet. Den nya lagen om omställningsstudiestöd föreslås därför träda i kraft den 30 juni 2022

men tillämpas första gången för studier som påbörjas efter den 31 december 2022. För studier på utbildningar som är 80 veckor eller mer på heltid, eller motsvarande antal veckor på deltid, ska dock lagen tillämpas första gången i fråga om omställningsstudiestöd som lämnas för tid efter den 31 december 2022. CSN ska kunna ta emot ansökningar fr.o.m. den 1 oktober 2022. Den nya lagen om grundläggande omställnings- och kompetensstöd på arbetsmarknaden föreslås träda i kraft den 30 juni 2022 när det gäller bestämmelserna om registrering av omställningsorganisationer och ersättning till arbetsgivare samt i övrigt den dag som regeringen bestämmer. Ersättning till arbetsgivare får dock inte beviljas för tid före den 1 oktober 2022. Den nya offentliga omställningsorganisationen föreslås också kunna inleda sin verksamhet så snart det är praktiskt möjligt, med sikte på den 1 oktober 2022.

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) anför motionärerna att arbetstagarnas ställning och trygghet behöver stärkas – inte försvagas. Motionärerna konstaterar att regeringens förslag försämrar anställningsskyddet och ökar otryggheten på arbetsmarknaden. Förbättringarna som föreslås för arbetstagarna väger inte upp för de försämringar som föreslås i form av kraftigt försämrat anställningsskydd. Motionärerna anser att propositionen sammantaget innebär en ytterligare maktförskjutning till arbetsgivarnas fördel. De kan därför inte ställa sig bakom propositionen i sin helhet men inte heller helt avstyrka densamma eftersom den, trots allt, innehåller förslag som innebär förbättringar för arbetstagarna.

Motionärerna yrkar avslag på regeringens förslag om att en uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på sakliga skäl, i stället för som i dag vara sakligt grundad (yrkande 1). Enligt motionärerna leder förslaget till att anställningsskyddets syfte som social skyddslagstiftning försvagas, vilket inte är acceptabelt. Vidare anser motionärerna att regeringens förslag om att reglerna om sakliga skäl för uppsägning ska vara dispositiva bör avslås (yrkande 2). Motionärerna uppmärksammar att flera remissinstanser haft invändningar i denna del. Mot bakgrund av ställningstagandet i frågan om sakliga skäl ser motionärerna inte heller något behov av de följdändringar i andra lagar som föreslås i avsnitt 5.1.3 i propositionen utan menar att dessa bör avslås (yrkande 3).

När det gäller förslaget om att utöka möjligheten att göra undantag vid turordningen konstaterar motionärerna att det inte har presenterats något hållbart underlag till stöd för en försämring av turordningsbestämmelserna. Motionärerna anser att förslaget riskerar att skapa otrygghet, tysta arbetsplatser och godtyckliga uppsägningar. Motionärerna yrkar därför avslag på regeringens förslag om att möjligheten att göra undantag från turordningen ska utökas (yrkande 4).

Vidare menar motionärerna att förslaget om att en anställning inte längre ska bestå under en tvist innebär en kraftig försämring för arbetstagarna med

följden bl.a. att möjligheten att lösa tvister före rättegång minskar. Motionärerna yrkar därför avslag på regeringens förslag om att en anställning inte längre ska bestå under en tvist (yrkande 5). Som en följd av att motionärerna vill avslå förslaget ser de inte heller något behov av de följdändringar i andra lagar som föreslås i avsnitt 5.3.2 i propositionen utan menar att dessa bör avslås (yrkande 6).

Yttrande från utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har begränsat sitt yttrande (yttr. 2021/22:UbU2y) till förslagen som berör införandet av ett nytt omställningsstudiestöd. Utbildningsutskottet välkomnar regeringens förslag om ett nytt omställningsstudiestöd och framhåller bl.a. att stödet syftar till att komplettera det reguljära studiestödet och förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Utbildningsutskottet anser att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motionen i berörda delar. I yttrandet finns en avvikande mening (V) och ett särskilt yttrande (L).

Kompletterande information

Efter det att propositionen lämnats till riksdagen har Regeringskansliet uppmärksammat utskottet på behovet av följdändringar i den nya 2 b § andra stycket och 4 § andra stycket anställningsskyddslagen.

I 4 § andra stycket hänvisas till 4 a § som i sin nuvarande lydelse reglerar avslutande av anställningar på grund av hel sjukersättning. I propositionen föreslås en ny 4 a § om att anställningsavtal avser heltid om inte något annat har avtalats. I lagens ingress anges att den nuvarande 4 a § ska betecknas 4 b §. Hänvisningen i 4 § andra stycket bör därför rätteligen vara till 4 b § i stället för till 4 a §.

Vidare föreslås i propositionen en ny 2 b §, i vilken det i andra stycket görs en hänvisning till 4 a §. Enligt författningskommentaren till den föreslagna 2 b § motsvarar dess innehåll nuvarande 2 § tredje–femte styckena. Eftersom den nuvarande 4 a § enligt ovan blir 4 b § bör därför hänvisningen i 2 b § andra stycket rätteligen vara till 4 b §.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att den svenska arbetsmarknaden står inför stora utmaningar men att det samtidigt finns stora möjligheter framöver. Vi har en arbetsmarknad med allt större behov av rörlighet för arbetskraften och ökad flexibilitet för arbetsgivarna att utforma sammansättningen av arbetskraften. Det gäller inte minst för att öka vägarna in på arbetsmarknaden. Samtidigt är det centralt att fortsätta att tillgodose arbetstagarnas behov av trygghet och att det sker utifrån förutsättningarna på dagens arbetsmarknad.

Utskottet delar regeringens bedömning att arbetsrätten behöver reformeras för att möta de utmaningar som den svenska arbetsmarknaden står inför. Utskottet ser positivt på att regeringen betonar att reformen ska genomföras på ett sätt som ligger i linje med och stärker den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Vidare delar utskottet bedömningen att studiestödet behöver utvecklas så att den enskilde kan stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Det finns ett tydligt behov av att stärka de ekonomiska förutsättningarna för äldre yrkesverksamma att återvända till studier. I likhet med utbildningsutskottet välkomnar arbetsmarknadsutskottet att omställningsstudiestödet införs på det sätt som regeringen föreslår. Det är utskottets övertygelse att reformen kommer att skapa bättre möjligheter för vuxna med arbetslivserfarenhet att studera. Omställningsstudiestödet kommer fullt genomfört att utgöra ett viktigt komplement till nuvarande studiestödssystem.

Tillgången till grundläggande stöd för omställning och kompetensutveckling för alla arbetstagare är något som är viktigt för både välfärden och näringslivet. Genom att öka möjligheterna till sådant stöd för alla går det att stärka förutsättningarna för rörlighet på arbetsmarknaden och tillgången på arbetskraft med rätt kompetens hos alla arbetsgivare. Mot den bakgrunden är det välkommet att regeringen lägger fram ett förslag inriktat på att staten bör ta ett större ansvar för enskilda personer som arbetar eller nyligen har förlorat sitt arbete och har behov av stöd. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att införa ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd för enskilda som inte kan få stöd genom omställningsorganisationer. Utskottet menar också att den utformning av stödet som regeringen föreslår, med bl.a. ett större ekonomiskt ansvar för den omställningsverksamhet som bedrivs hos befintliga omställningsorganisationer, är väl avvägd.

Vidare anser utskottet att det är lämpligt och ändamålsenligt att kombinera reformer av stöd för omställning och kompetensutveckling, förändringar inom det arbetsrättsliga området och införandet av ett nytt omställningsstudiestöd som ett sammanhållet omställningspaket. Utskottet anser att den valda ordningen med en samlad reform är rätt väg för att skapa de bästa förutsättningarna för ökad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.

När det gäller de invändningar som framställs i kommittémotion 2021/22:4524 (V) yrkandena 1–6 mot delar av regeringens förslag om att reformera arbetsrätten delar inte utskottet motionärernas uppfattning. De ändringar som regeringen föreslår i arbetsrätten är en del av ett paket som innebär den största frihets- och trygghetsreformen på den svenska arbetsmarknaden i modern tid. Utskottet konstaterar att parterna på den svenska arbetsmarknaden under lång tid har genomfört omfattande förhandlingar för att få reformen på plats. Vi har nu också en situation där en bred majoritet av parterna ställer sig bakom det förslag som regeringen har lagt fram. Utskottet anser att det sätt på vilket reformen har tagits fram är ett tydligt styrkebesked för den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Vidare anser utskottet att det inte är rimligt att framhålla att man värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen och samtidigt föreslå att vissa centrala delar av reformen inte ska genomföras. Utskottet noterar att motionärerna särskilt riktar in sig på regelverket om uppsägning från arbetsgivarens sida, turordning och tvister om ogiltigförklaring. Utskottet menar att det är fråga om centrala delar av regeringens samlade förslag och således av den framtida ordning som har efterfrågats av parterna. Det finns därför inte något skäl till varför just dessa delar av reformen inte ska genomföras.

Utskottet har uppmärksammat på att det finns behov av följdändringar i den nya 2 b § andra stycket och 4 § andra stycket anställningsskyddslagen. Ändringarna avser i båda fallen att hänvisningen i paragraferna rätteligen bör vara till den nya 4 b § eftersom nuvarande 4 a § ska betecknas 4 b § enligt regeringens förslag. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att hänvisningen i 2 b § andra stycket och 4 § andra stycket ändras.

Vidare ställer sig utskottet bakom regeringens förslag om när den nya lagstiftningen ska träda i kraft. Det är välkommet både att ändringarna kan träda i kraft och få genomslag relativt snart och att tidpunkterna för tillämpning av de lagändringar som föreslås i omställningspaketet samordnas.

Sammantaget föreslår därför utskottet att riksdagen antar regeringens lagförslag med den ändring i 2 b § andra stycket och 4 § andra stycket anställningsskyddslagen som utskottet föreslår och avslår samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om omställningsstudiestödet. Förslagen handlar om den övre åldersgränsen för stödet, hur länge någon ska kunna få stöd, uppföljning av olika delar av regeringens förslag och vem som ska finansiera stödet. Utskottet hänvisar till regeringens bedömningar i propositionen och ställer sig bakom dessa.

Jämför reservation 2 (V) och särskilt yttrande 3 (L).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) framställer motionärerna fem yrkanden om tillkännagivanden till regeringen när det gäller omställningsstudiestödet.

En övre åldersgräns för stödet

Motionärerna noterar att vissa remissinstanser, däribland Saco, anser att den föreslagna övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd bör följa

riktåldern för pension. Motionärerna delar denna uppfattning och begär därför att regeringen ska återkomma med förslag om att den övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd ska följa riktåldern för pension (yrkande 7).

Kortaste och längst tid med stöd

I motionen framhåller motionärerna vidare att taket om 44 veckor för omställningsstudiestöd inte är en tillräckligt lång stödperiod. 44 veckor motsvarar endast två terminer på högskolan. Motionärerna menar att det finns en risk att personer därför avstår från att förbättra sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden och att syftet med reformen på det sättet motverkas. Motionärerna vill därför att regeringen ska återkomma med förslag om att omställningsstudiestöd ska få lämnas i högst 66 veckor, motsvarande tre terminers heltidsstudier, för den som har helt stöd (yrkande 8).

Yttrande från en omställningsorganisation

När det gäller administrationen av stödet konstaterar motionärerna att förslaget som avser yttrande från en omställningsorganisation har mötts av invändningar från flera remissinstanser. Motionärerna delar remissinstansernas farhågor om att förslaget kan leda till onödig administration och bli svårtillämpat. Motionärerna begär därför att regeringen ska göra en uppföljning av förslaget i syfte att säkerställa att de studerande ges möjlighet till en likvärdig och rättssäker bedömning oavsett vilken omställningsorganisation de tillhör (yrkande 9).

Omställningsstudiestödet ska lämnas i mån av tillgängliga medel och införas stegvis

När det gäller regeringens förslag om att omställningsstudiestödet ska lämnas i mån av tillgängliga medel framförs i motionen invändningar mot regeringens bedömning. Motionärerna framhåller dels att det finns risk att medlen inte kommer att räcka till alla som uppfyller villkoren, dels att det inte är rimligt att arbetstagarna ska behöva göra så stora eftergifter i anställningstryggheten utan att ens vara garanterade omställningsstudiestöd i gengäld. Motionärerna föreslår därför att regeringen ska följa upp genomförandet av omställningsstudiestödet i syfte att säkerställa att de individer som uppfyller villkoren för stödet garanteras stöd (yrkande 10).

Vidare ifrågasätter motionärerna regeringens resonemang om hur omställningsstudiestödet ska finansieras och att arbetsgivarna lämnats utanför detta. Motionärerna yrkar därför att regeringen ska återkomma med förslag om hur arbetsgivarna kan vara med och finansiera omställningsstudiestödet (yrkande 11).

Propositionen

En övre åldersgräns för stödet

När det gäller frågan om den övre åldersgränsen för omställningsstudiestödet anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 176 f.):

Några remissinstanser, däribland *Saco* och *Offentliganställdas Förhandlingsråd*, anser att den föreslagna övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd bör följa riktåldern för pension. Regeringen gjorde i propositionen Bättre studiestöd högre upp i åldrarna (prop. 2020/21:122) bedömningen att trots de justerade åldersgränserna i pensionssystemet är tiden i yrkeslivet för kort för att motivera en åldersgräns som ligger högre upp i åren, detta även med beaktande av kommande höjningar och en ny riktålder för pension. Det är inte heller önskvärt att behöva ändra återbetalningssystem varje gång åldersgränser inom pensionsområdet justeras. Regeringen håller fast vid den bedömningen och menar att en högre åldersgräns inte heller är motiverad vad gäller omställningsstudielånet inom omställningsstudiestödet, samtidigt som det kan finnas skäl att medge omställningsstudiebidrag högre upp i åldrarna.

Mot denna bakgrund anser regeringen att den åldersgräns om 60 år som föreslås i promemorian är väl avvägd. Genom denna åldersgräns tas hänsyn till personers behov av offentligfinansierad utbildning, men också till samhällets kostnader och den avkastning som studierna kan ge, både för den studerande och för samhället.

Kortaste och längsta tid med stöd

Regeringen framhåller att omställningsstudiestödet är ett förmånligt studiestöd där den som studerar kan beviljas höga belopp i syfte att göra en avgränsad utbildningsinsats för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Regeringen anser att det är nödvändigt med en avgränsning av antalet veckor med stöd som en studerande kan få. När det gäller längden på stödet anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 212):

Regeringen anser att omställningsstudiestöd bör kunna lämnas under en tid som motsvarar maximalt 44 veckors studier på heltid. Den som påbörjar en utbildning med omställningsstudiestöd som är 80 heltidsveckor lång måste därmed kunna finansiera 36 av dessa studieveckor på annat sätt. *Lärarnas Riksförbund* anser att 44 veckor inte är tillräckligt för lärare som vill stärka sin ställning på arbetsmarknaden och studera deltid. Förbundet exemplifierar med att det krävs minst 1,5 års heltidsstudier för en gymnasielärare som vill bli behörig i ytterligare ett undervisningsämne. Även *Stockholms universitet* argumenterar för att längre utbildningar bör kunna komma i fråga för studier med omställningsstudiestöd. Regeringen vill emellertid påpeka att möjligheten finns att påbörja längre utbildningar och för detta använda sig av omställningsstudiestödet. Det blir möjligt att påbörja en utbildning som är 80 heltidsveckor lång för individer under 39 år, och för dem som är äldre än så finns det ingen begränsning av de möjliga utbildningarnas längd (se avsnitt 6.4.4). Detta tillsammans med att det reguljära studiemedelssystemet alltså är ett tillgängligt alternativ för den som har behov av ytterligare finansiering vid längre studier gör att regeringen anser att 44 veckors studier på heltid är en väl avvägd gränsdragning.

Yttrande från en omställningsorganisation

När det gäller regeringens förslag i den del som avser yttranden från omställningsorganisationerna om en sökandes tilltänkta utbildning anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 254 f.):

Omställningsorganisationer som erbjuder arbetstagare omställnings- eller kompetensstöd i form av vägledning, rådgivning och förstärkt stöd kommer att ha en särskild inblick i den enskilde arbetstagarens situation och särskilt goda förutsättningar att uttala sig om hur dennes ställning på arbetsmarknaden kan stärkas genom deltagande i en viss utbildning. Denna kompetens bör tillvaratas. Till skillnad från bl.a. Lärarnas Riksförbund anser regeringen därför att dessa omställningsorganisationer, i de fall den studerande är anknuten till en sådan, bör ges tillfälle att lämna ett yttrande till CSN med ett utlåtande om och i förekommande fall hur den sökta utbildningen kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

— — —

Regeringen är av uppfattningen att CSN vid prövningen av en ansökan om omställningsstudiestöd bör lägga särskild vikt vid ett yttrande som en omställningsorganisation har lämnat. *Mittuniversitetet* framhåller bl.a. att bedömningen av hur en utbildningsinsats stärker individens framtida ställning på arbetsmarknaden kommer bli svår att genomföra rättssäkert och likvärdigt. Regeringen bedömer, till skillnad från *Mittuniversitetet*, att omställningsorganisationerna med en särskild inblick i den enskilde arbetstagarens situation kommer att ha särskilt goda förutsättningar att uttala sig om hur dennes ställning på arbetsmarknaden kan stärkas genom deltagande i en viss utbildning.

Omställningsstudiestödet ska lämnas i mån av tillgängliga medel och införas stegvis

Som svar på invändningar från flera remissinstanser om att omställningsstudiestödet inte är rättighetsbaserat framhåller regeringen bl.a. följande (prop. s. 285):

Regeringen bedömer att förutsättningarna för kostnadskontroll skulle bli starkt begränsade med ett rättighetsbaserat omställningsstudiestöd. Ett rättighetsbaserat omställningsstudiestöd bedöms riskera att medföra markant högre dödviktskostnader i bemärkelsen att fler i en redan studiebenägen grupp skulle erbjudas en ny och generösare studiefinansiering trots att de skulle ha valt studier även utan denna ersättningsmöjlighet. Regeringen förordar i stället ett system med tillgängliga medel avsatta i statsbudgeten.

När det gäller frågan om finansieringen av det nya stödet har regeringens avvägningar av vad den anser vara genomförandet av en omfattande och komplex reform redogjorts för ovan. Det kan tilläggas att regeringen också i relation till en reformering av räntan på studielån framför att det är rimligt att de som nyttjar studielån också ska stå för kostnaden för detta. Regeringen påpekar att de studenter som i dag nyttjar andra studiestödssystem kommer att ha samma möjligheter som alla andra att också använda det nya omställningsstudiestödet.

Yttrande från utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet hänvisar i sitt yttrande (yttr. 2021/22:UbU2y) till tidigare ställningstaganden när det gäller frågan om den övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd. Utbildningsutskottet har tidigare gjort bedömningen att tiden i yrkeslivet är för kort för att motivera en åldersgräns som ligger högre upp i åren, både trots de justerade åldersgränserna i pensionssystemet och med beaktande av kommande höjningar och en ny riktålder för pension (prop. 2020/21:122, bet. 2020/21:UbU17). Utbildningsutskottet menar därför att en åldersgräns på 60 år för rätt till omställningsstudiestöd är väl avvägd.

I fråga om förslaget som rör begränsningen av antalet veckor med omställningsstudiestöd framhåller utbildningsutskottet bl.a. att avsikten med det nya förmånliga stödet är att möjliggöra utbildning i en situation där en person behöver utbildning eller omställning. Utbildningsutskottet anser att en avgränsning av antalet veckor med stöd till 44 veckor är rimlig.

När det gäller farhågan att de studerande inte ska få en rättssäker och likvärdig bedömning av hur en utbildningsinsats stärker en individs ställning på arbetsmarknaden hänvisar utbildningsutskottet till regeringens bedömning att omställningsorganisationerna har goda förutsättningar att uttala sig om detta och att CSN har den kompetens som krävs för att fatta rättssäkra och likvärdiga beslut.

Vidare hänvisar utbildningsutskottet till regeringens förslag och skälen för dessa när det gäller tillgången på medel och finansieringen av omställningsstudiestödet. Det är fråga om ett stöd som är ett komplement till det ordinarie studiestödet och inte en rättighet för alla de individer som uppfyller villkoren. Utbildningsutskottet instämmer i regeringens bedömning att ett rättighetsbaserat system inte skulle kunna säkra kostnadskontroll.

Avslutningsvis framhåller utbildningsutskottet att CSN nyligen har redovisat ett regeringsuppdrag med förslag om en ny modell för beräkning av räntan på studielån. Regeringen har också aviserat att den avser att återkomma i budgetpropositionen för 2023 med förslag om en reformerad modell för räntan på studielån. Utbildningsutskottet anser att regeringens beredning av frågan inte bör föregripas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att motionärerna i kommittémotion 2021/22:4524 (V) yrkandena 7–11 framställer flera förslag om att lagstiftningen för det nya omställningsstudiestödet bör se annorlunda ut än vad regeringen har föreslagit. Det finns också yrkanden om att följa upp genomförandet av olika delar av regeringens förslag så att alla sökande får en korrekt bedömning och de som uppfyller villkoren garanteras stöd. Utskottet noterar att det som föreslås i följdmotionen är sådant som har lyfts fram av olika remissinstanser under beredningen av departementspromemorian Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18) och ett utkast till lagrådsremiss med samma titel. Utskottet har ingen

annan uppfattning än regeringen i någon av dessa frågor. Enligt utskottet är regeringens förslag väl avvägda och utskottet ser inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i enlighet med de aktuella motionsförslagen. Det innebär att utskottet inte gör någon annan bedömning än utbildningsutskottet i fråga om de aktuella delarna av regeringens förslag.

Utskottet anser därmed att samtliga motionsyrkanden i avsnittet bör avslås.

Ytterligare förslag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Förslagen handlar om vilken myndighet som ska ansvara för stödet, att alla som uppfyller villkoren för stödet ska garanteras stöd, att stödet ska kunna lämnas även till den som arbetar på ett företag som har kollektivavtal men där det saknas bestämmelser om omställningsstöd, den övre åldersgränsen för stödet samt registrering och avregistrering av omställningsorganisationer. Utskottet hänvisar till regeringens bedömningar i propositionen och ställer sig bakom dessa.

Jämför reservation 3 (V).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) framställer motionärerna sex yrkanden om tillkännagivanden till regeringen när det gäller det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Kammarkollegiet som ansvarig myndighet

Motionärerna noterar att flera remissinstanser har ställt sig tveksamma till om Kammarkollegiet bör vara den ansvariga myndigheten och fatta beslut i ärenden om det grundläggande omställnings- och kompetensstödet. Kammarkollegiet är inte expertmyndighet när det gäller omställnings- och kompetensstöd eller när det gäller andra frågor inom arbetsmarknads- eller utbildningsområdet. Motionärerna menar att det finns behov av att på sikt låta en egen myndighet ansvara för det nya statliga åtagandet på området. Motionärerna begär därför att regeringen ska återkomma med förslag om att inrätta en egen myndighet med ansvar för grundläggande omställnings- och kompetensstöd (yrkande 12).

Stöd ska lämnas i mån av tillgång på medel

Motionärerna gör, i likhet med flera remissinstanser, en annan bedömning än regeringen när det gäller grunderna för hur stödet ska lämnas. Motionärerna

anser att vem som får stödet inte ska vara beroende av tillgång på medel utan att alla som uppfyller villkoren för stödet ska garanteras stöd. Motionärerna föreslår därför att regeringen ska följa upp genomförandet av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet i syfte att säkerställa att de individer som uppfyller villkoren för stödet garanteras stöd (yrkande 13).

Krav på anknytning till svensk arbetsmarknad

Motionärerna noterar att regeringens förslag innebär att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet är begränsat till arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal. Motionärerna vill i stället se en ordning där stödet även ska få lämnas till den som arbetar på ett företag som har kollektivavtal men där det saknas bestämmelser om omställningsstöd. I motionen föreslås därför ett tillkännagivande om att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet även ska få lämnas till den som vid tidpunkten för ansökan arbetar på ett företag som har kollektivavtal men där det saknas bestämmelser om omställningsstöd (yrkande 14).

En övre åldersgräns för stödet

I motionen uppmärksammas att regeringen föreslår att stöd inte ska få lämnas till den som har fyllt 65 år. Motionärerna menar att stödet i stället bör utformas så att det är tillgängligt för personer upp till riktåldern för pension. Motionärerna yrkar därför att regeringen ska återkomma med förslag om att den övre åldersgränsen för rätt till grundläggande omställnings- och kompetensstöd ska följa riktåldern för pension (yrkande 15).

Registrering av omställningsorganisationer

Enligt motionärerna är kraven för att få registreras som omställningsorganisation i regeringens förslag inte tillräckliga för att eliminera risken för oseriösa aktörer. Det finns en uppenbar risk att det nya stödet, liksom annan skattefinansierad verksamhet, drar till sig olämpliga aktörer som ser en möjlighet att tjäna pengar. Motionärerna föreslår därför att regeringen ska återkomma med tydligare krav för registrering av omställningsorganisationer i syfte att eliminera risken för oseriösa aktörer (yrkande 16).

Avregistrering av omställningsorganisationer

Motionärerna anser att regeringens förslag om när en organisation ska avregistreras som omställningsorganisation är bristfälligt. Enligt motionärerna bör även oegentligheter hos en omställningsorganisation leda till avregistrering. Det kan t.ex. vara fråga om ekonomisk brottslighet eller fusk. Motionärerna vill därför att regeringen ska återkomma med förslag om att oegentligheter hos en omställningsorganisation bör leda till avregistrering (yrkande 17).

Propositionen

Kammarkollegiet som ansvarig myndighet

När det gäller regeringens förslag att Kammarkollegiet ska vara den myndighet som fattar beslut i ärenden om grundläggande omställnings- och kompetensstöd framhåller regeringen bl.a. följande (prop. s. 294 f.):

I promemorian föreslås det att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet ska organiseras vid en befintlig myndighet. Några remissinstanser, t.ex. *Akademikerförbundet SSR* och *Offentliganställdas förhandlingsråd*, anser att det bör utredas om ansvaret för stödet på sikt ska ligga på en egen myndighet. Regeringen delar inte den uppfattningen och anser i stället i likhet med bl.a. *Ekonomistyrningsverket*, *Fackförbundet DIK*, *LO*, *Lärarnas Riksförbund* och *Tillväxtverket* att en befintlig myndighet bör få ansvaret för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

— — —

Regeringen kan konstatera att Kammarkollegiet inte är expertmyndighet när det gäller omställnings- och kompetensstöd eller när det gäller andra frågor inom arbetsmarknads- eller utbildningsområdet. Däremot har myndigheten förmåga att snabbt bygga upp kompetens inom nya områden och att utforma funktionella, effektiva och rättssäkra verksamhetsprocesser för dessa. Kammarkollegiet har vidare erfarenhet av att handlägga individärenden och har tillgång till de it-system som krävs för att hantera stora volymer av sådana ärenden. Kammarkollegiet har också erfarenhet av stora upphandlingar. Enligt regeringens uppfattning har Kammarkollegiet därmed goda förutsättningar för att bygga upp den nya verksamheten. Regeringen anser därför i likhet med *Kompetensföretagen*, *Lärarnas Riksförbund* och *Svenska ESF-rådet* att Kammarkollegiet bör ansvara för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet.

Stöd ska lämnas i mån av tillgång på medel

I propositionen betonar regeringen att stödet bör vara kostnadseffektivt och att det ska skapa förutsättningar för en övergripande kostnadskontroll. Regeringen anser därför att stöder bör beviljas i mån av tillgång på medel. Som svar på invändningar från remissinstanser som menar att stödet bör vara rättighetsbaserat anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 302):

Regeringen anser att en lagstadgad rätt till det offentliga grundläggande stödet, där utgifterna tillåts variera automatiskt med efterfrågan, inte är samhällsekonomiskt motiverad och inte heller möjliggör kostnadskontroll. Regeringen konstaterar vidare att det inte finns en lagstadgad rätt till stöd för arbetstagare som omfattas av kollektivavtal och har möjlighet att få stöd genom en partsgemensam omställningsorganisation. En sådan rättighet för arbetstagare utan kollektivavtal skulle minska likvärdigheten mellan det offentliga stödet och det stöd som lämnas genom befintliga omställningsorganisationer. Regeringen anser därför sammantaget att det offentliga grundläggande omställnings- och kompetensstödet bör beviljas i mån av tillgång på medel. Det bör därför införas en bestämmelse i den föreslagna lagen med ett sådant innehåll.

Krav på anknytning till svensk arbetsmarknad

När det gäller regeringens förslag om att ett krav för att få stöd är att det rör sig om en arbetsplats utan kollektivavtal anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 312):

Mot bakgrund av att de flesta arbetstagare på svensk arbetsmarknad omfattas av ett kollektivavtal som innebär att de har tillgång till någon form av omställningsstöd anser regeringen att det är en väl avvägd avgränsning att staten endast bör tillhandahålla ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd för de arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal. Det ger fler arbetstagare möjlighet att stärka sin omställningsförmåga och att få ett tryggt och hållbart arbetsliv samtidigt som det kan skapa en bättre likvärdighet avseende grundläggande omställnings- och kompetensstöd för de som omfattas av kollektivavtal och för de som inte gör det. Regeringen anser därför att det offentliga grundläggande stödet endast bör lämnas till en enskild person som är anställd eller senast var anställd hos en arbetsgivare som inte är bunden av ett kollektivavtal.

En övre åldersgräns för stödet

När det gäller regeringens förslag om att den övre åldersgränsen för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet ska vara 65 år framhåller regeringen bl.a. följande (prop. s. 320):

Flera remissinstanser, bland dem *Arbetsgivarverket*, *Juridiska fakulteten vid Lunds universitet*, *LO*, *Saco*, *Sveriges Kommuner och Regioner* och *Upphandlingsmyndigheten*, ifrågasätter en övre åldersgräns på 65 år. Flera av dem anser att den övre gränsen ska följa den s.k. riktåldern eller utgå från hur länge en arbetstagare har rätt att kvarstå i anställning. Regeringen konstaterar att riktåldern styr när enskilda personer tidigast kommer att kunna ta ut allmän pension eller få garantipension. För 2027 är riktåldern fastställd till 67 år. Från och med 2020 höjdes åldern så att arbetstagare har rätt att kvarstå i anställning till 68 år. Från 2023 kommer arbetstagare ha rätt att kvarstå i anställning till 69 år. Regeringen bedömer att det därmed kan komma att uppstå ett behov att på sikt även justera den övre åldersgränsen för att kunna få ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Regeringen anser dock att promemorians åldersgräns på 65 år i dagsläget är väl avvägd utifrån syftet med stödet. Det bör därför införas en bestämmelse med ett sådant innehåll.

Regeringen kommer att följa det grundläggande omställnings- och kompetensstödet nära, bl.a. genom den uppföljning och utvärdering som bör göras. Om det skulle uppstå ett behov av att anpassa den övre åldersgränsen kommer regeringen att se över den frågan.

Registrering av omställningsorganisationer

Regeringen noterar i propositionen att vissa remissinstanser uttryckt oro över att oseriösa aktörer ska ta sig in på området. Som svar på detta anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 332):

Regeringen anser vidare att det är viktigt att inte olämpliga aktörer registreras som omställningsorganisationer. Till skillnad från *Akademikerförbundet SSR* och *Offentliganställdas förhandlingsråd* anser regeringen

att krav på att organisationen i övrigt är lämplig för att utöva verksamheten är tillräckligt som krav för att motverka att oseriösa aktörer registreras. Detta ger t.ex. utrymme att pröva organisationens och ledningensandel för att förhindra att oseriösa organisationer etableras. Regeringen har gett Kammarkollegiet i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att motverka fusk och felaktiga utbetalningar av grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Avregistrering av omställningsorganisationer

När det gäller frågan om avregistrering av omställningsorganisationer anför regeringen bl.a. följande (prop. s. 334):

I promemorian föreslås att en omställningsorganisation som inte längre uppfyller kraven för registrering bör avregistreras eftersom syftet med registreringen då inte längre är uppfyllt. *Akademikerförbundet SSR* och *Offentliganställdas förhandlingsråd* anser att oegentligheter hos en omställningsorganisation bör leda till avregistrering. Ett av kraven är att omställningsorganisationen kan anses vara lämplig att utöva verksamheten. Som regeringen anför ovan ger detta t.ex. utrymme att pröva organisationens och ledningensandel för att förhindra att oseriösa organisationer etableras. Oegentligheter hos en omställningsorganisation skulle därmed kunna leda till att organisationen inte kan anses lämplig för att utöva verksamheten. Detta behöver dock avgöras från fall till fall. Regeringen anser därför att det inte finns behov av en sådan särskild bestämmelse.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att motionärerna i kommittémotion 2021/22:4524 (V) yrkandena 12–17 framställer flera förslag om att lagstiftningen för det grundläggande omställnings- och kompetensstödet framöver bör utformas på ett annat sätt än vad regeringen har föreslagit. Det finns också ett yrkande om att följa upp förslaget i den del det avser grunderna för hur stödet ska lämnas. Utskottet konstaterar även i fråga om det grundläggande omställnings- och kompetensstödet att det som motionärerna föreslår är sådant som lyfts fram av olika remissinstanser under beredningen av departementspromemorian Grundläggande omställnings- och kompetensstöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:16) och ett utkast till en proposition med samma titel. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i någon av dessa frågor. Enligt utskottet är regeringens förslag väl avvägda och utskottet ser inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i enlighet med de aktuella motionsförslagen.

Utskottet anser därmed att samtliga motionsyrkanden i avsnittet bör avslås.

Reservationer

1. Uppsägning och ogiltigförklaring, punkt 1 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagens avslår regeringens förslag till

a) lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd i de delar det avser 2–2 d, 7, 22, 33, 34, 35 och 43 §§,

b) lag om ändring i lagen (2019:529) om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd i de delar det avser 33 §,

c) lag om ändring i lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag inom skolan, m.m.,

d) lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare,

e) lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584),

f) lag om ändring i lagen (1997:1293) om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet,

g) lag om ändring i lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl,

h) lag om ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete,

i) lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–6 och

avslår proposition 2021/22:176 punkterna 1, 2, båda i denna del, 6, 7 och 10–14.

Ställningstagande

Jag anser att utgångspunkten på den svenska arbetsmarknaden måste vara att arbetstagarnas ställning och trygghet behöver stärkas – inte försvagas. Regeringens förslag försämrar anställningsskyddet och ökar otryggheten på arbetsmarknaden. De förbättringar som föreslås för arbetstagarna, såsom ett omställningsstudiestöd, uppväger inte de försämringar som föreslås i form av ett kraftigt försämrat anställningsskydd. Sammantaget innebär propositionen en ytterligare maktförskjutning till arbetsgivarnas fördel. Jag beklagar att utskottet inte drar denna slutsats.

Jag värnar självklart den svenska arbetsmarknadsmodellen, där arbetsmarknadens parter förhandlar och tecknar avtal om arbetstagarnas löner och villkor. Det är dock helt centralt att sådana förhandlingar sker på lika villkor. Det ska

inte, som i fallet med principöverenskommelsen, ske genom staten och med hot om lagstiftning som ger den ena parten ett övertag. Den process som har lett fram till propositionen har varit riggad till arbetsköparnas fördel och därför inneburit att arbetstagersidan har tvingats till stora eftergifter.

När det gäller frågan om uppsägning från arbetsgivarens sida finns det skäl att invända mot flera delar av regeringens förslag. Till att börja med innebär förslaget att en uppsägning ska grunda sig på sakliga skäl, i stället för att som i dag vara sakligt grundad, och att dessa regler görs dispositiva en icke godtagbar försvagning av anställningsskyddet. Dessutom riskerar det att leda till ökad osäkerhet i rättstillämpningen och att skapa fler tvister. De följdändringar som regeringen föreslår i sammanhanget bör inte heller genomföras.

Vidare konstaterar jag med oro att regeringen föreslår att möjligheten att göra undantag från turordningen vid uppsägning på grund av arbetsbrist ska utökas. I likhet med vad bl.a. LO har påpekat innebär förslaget att bestämmelserna om turordning blir illusoriska för anställda på mindre företag. En försämring av turordningsbestämmelserna på detta sätt leder också till ökad otrygghet, tysta arbetsplatser och godtyckliga uppsägningar. Jag vill i stället se en utveckling där möjligheten att göra undantag från turordningen inskränks genom att det s.k. tvåpersonersundantaget som finns i nuvarande lagstiftning tas bort. Ett förslag med den inriktningen har nyligen behandlats av utskottet i betänkande 2021/22:AU7. Jag står fast vid min uppfattning men väljer att inte lyfta förslaget på nytt i detta ärende.

När det gäller regeringens förslag om att en anställning inte längre ska kunna bestå under en tvist om ogiltigförklaring av uppsägning eller avskedande menar jag att det är fråga om en reell försämring av anställningsskyddet. Det går inte att ställa sig bakom ett förslag där en mängd arbetstagare riskerar att stå utan ersättning under den långa tid som den här typen av tvister ofta pågår. De följdändringar som regeringen föreslår i sammanhanget bör inte heller genomföras.

Mot bakgrund av det som anförts ovan kan jag inte ställa mig bakom propositionen i sin helhet. Det finns dock inte heller skäl att avslå propositionen i sin helhet eftersom den också innehåller förslag som innebär förbättringar för arbetstagarna. Jag anser därför att riksdagen bör avslå regeringens proposition i de delar som avser uppsägning från arbetsgivarens sida, turordning och tvister om ogiltigförklaring i enlighet med vad som anförts ovan.

Slutligen konstaterar jag att regeringen inom ett antal områden lägger fram förslag som visserligen innebär steg framåt men där jag hade önskat mer långtgående och tydligare förbättringar av anställningsskyddet. Det gäller frågorna om omreglering till lägre sysselsättningsgrad, att allmän visstidsanställning ska ersättas av särskild visstidsanställning, att anställningsavtal ska anses gälla på heltid och uthyrning av arbetstagare. I samtliga fall har Vänsterpartiet lagt fram förslag som går längre för att stärka arbetstagarnas ställning på den svenska arbetsmarknaden. Flera förslag har nyligen behandlats av utskottet i betänkande 2021/22:AU7. Jag står fortfarande bakom samtliga dessa förslag men väljer att inte lyfta dessa på nytt i detta ärende.

2. Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd, punkt 3 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 7–11.

Ställningstagande

I likhet med utskottet välkomnar jag regeringens förslag om att införa ett nytt omställningsstudiestöd. Stödet möjliggör för fler yrkesverksamma vuxna att förbättra sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Ett sådant stöd hade dock mycket väl kunnat införas utan att samtidigt kraftigt försämra arbetstagarnas anställningsskydd. Enligt min mening bör en del av regeringens förslag ges en delvis annan utformning för att göra stödet mer ändamålsenligt.

En första del av förslaget där det finns utrymme för förbättringar är den övre åldersgränsen för stödet. I likhet med vad Saco framhållit under remissbehandlingen finns det skäl att låta den övre åldersgränsen följa riktåldern för pension. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om att den övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd ska följa riktåldern för pension.

Vidare finns det skäl att se över frågan om hur lång tid omställningsstudiestöd ska få lämnas. Jag anser, i likhet med flera remissinstanser, att 44 veckor inte är en tillräckligt lång tid för den som har helt stöd. 44 veckor motsvarar endast två terminer på högskolan. Det är beklagligt att utskottet inte kan se att utformningen av förslaget i denna del motverkar syftet med reformen. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om att omställningsstudiestöd ska få lämnas i högst 66 veckor, motsvarande tre terminers heltidsstudier, för den som har helt stöd.

Jag noterar också att regeringen föreslår att om en studerande är knuten till en omställningsorganisation ska CSN ge den organisationen tillfälle att yttra sig om och hur en utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Även på det här området delar jag oron med flera remissinstanser. Regeringens förslag riskerar bl.a. att leda till onödig administration och långa ledtider. Jag anser därför att regeringen bör göra en uppföljning av förslaget i syfte att säkerställa att de studerande ges möjlighet till en likvärdig och rättssäker bedömning oavsett vilken omställningsorganisation de tillhör.

En annan del där det redan nu går att se att det finns skäl för en kommande uppföljning är den ekonomiska ramen för förslaget. I likhet med flera remissinstanser ställer jag mig tveksam till regeringens bedömning att stödet ska lämnas i mån av tillgängliga medel. Det finns en uppenbar risk att medlen inte kommer att räcka till och att många arbetstagare blir utan stöd trots att de uppfyller kvalificeringsvillkoren. Jag beklagar att utskottet inte delar min uppfattning att alla som uppfyller villkoren ska garanteras stöd utan att detta ska vara beroende av tillgången på medel. Jag anser därför att regeringen bör följa upp genomförandet av omställningsstudiestödet i syfte att säkerställa att de individer som uppfyller villkoren för stödet också garanteras stöd.

Avslutningsvis anser jag att det är rimligt att arbetsgivarna bör vara med och finansiera omställningsstudiestödet. De har genom principöverenskommen och den aktuella propositionen fått igenom mycket kraftiga försämringar av anställningsskyddet. Att som regeringen hänvisa till ett förslag om att reformera räntan på studielån för att finansiera omställningsstudiestödet är tveksamt ur jämställdhetssynpunkt. Det förvånar mig att utskottet bortser från problematiken på området. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om hur arbetsgivarna kan vara med och finansiera omställningsstudiestödet.

3. Ytterligare förslag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd, punkt 4 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 12–17.

Ställningstagande

Jag gör samma bedömning som utskottet om att det finns ett behov av att införa ett grundläggande omställnings- och kompetensstöd. Det är rimligt att personer som inte omfattas av kollektivavtal eller kan få stöd av en omställningsorganisation ges samma möjligheter till omställning och kompetensutveckling som personer som omfattas av kollektivavtal och har tillgång till en omställningsorganisation. Stödet ger fler arbetstagare möjlighet att stärka sin omställningsförmåga samtidigt som det skapar en bättre likvärdighet mellan grupper av arbetstagare. Enligt min mening bör dock en del av regeringens förslag ges en delvis annan utformning för att göra stödet mer ändamålsenligt.

Ett område där det finns utrymme för förbättringar av förslaget är frågan om vilken myndighet som ska vara ansvarig för stödet. I likhet med flera remissinstanser är jag tveksam till att peka ut Kammarkollegiet som ansvarig myndighet. Det finns i stället skäl för att låta en egen myndighet ansvara för det nya statliga åtagandet på området. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om att inrätta en egen myndighet med ansvar för grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Vidare anser jag att alla som uppfyller villkoren bör garanteras stöd – det ska inte vara beroende av tillgång på medel. För att säkerställa detta bör genomförandet av stödet följas upp. Det är beklagligt att utskottet inte ser det behov som finns på området. Jag anser därför att regeringen bör följa upp genomförandet av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet i syfte att säkerställa att de individer som uppfyller villkoren för stödet garanteras stöd.

En annan brist i förslaget är att stödet med nuvarande utformning inte omfattar den som arbetar på ett företag som har kollektivavtal men där det saknas bestämmelser om omställningsstöd. Den som arbetar under ett sådant kollektivavtal riskerar därför att inte få stöd från vare sig någon av parternas omställningsorganisationer eller Kammarkollegiet. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet även ska få lämnas till den som vid tidpunkten för ansökan arbetar på ett företag som har kollektivavtal men där det saknas bestämmelser om omställningsstöd.

Jag noterar också att regeringen föreslår att stödet inte ska få lämnas till den som har fyllt 65 år. Det är olyckligt att varken regeringen eller utskottet har tagit fasta på det som flera remissinstanser har framfört om att stödet bör vara tillgängligt för personer upp till riktåldern. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om att den övre åldersgränsen för rätt till grundläggande omställnings- och kompetensstöd bör följa riktåldern för pension.

När det gäller frågan om vilka aktörer som kan komma att registreras som omställningsorganisationer menar jag att de krav som regeringen ställer upp i sitt förslag inte är tillräckliga för att eliminera risken för oseriösa aktörer. Det finns en uppenbar risk att det nya stödet, liksom annan skattefinansierad verksamhet, drar till sig olämpliga aktörer som ser en möjlighet att tjäna pengar. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om tydligare krav för registrering av omställningsorganisationer i syfte att eliminera risken för oseriösa aktörer.

Avslutningsvis anser jag att inte heller den ordning som föreslås för avregistrering av omställningsorganisationer är utformad på ett tillräckligt omfattande sätt. Det finns skäl att även låta oegentligheter hos en omställningsorganisation, såsom ekonomisk brottslighet eller fusk, leda till avregistrering. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om att oegentligheter hos en omställningsorganisation ska leda till avregistrering.

Särskilda yttranden

1. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (M)

Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M) anför:

Vi har länge verkat för att turordningsreglerna ska ändras så att turordningen i högre grad baseras på kompetens och att företrädesrätten till återanställning ses över. Vi anser också att förutsättningarna för omställning behöver förbättras, kostnaderna för arbetsgivare i samband med uppsägningstvister minska och förutsebarheten öka i syfte att främja nyanställningar.

Den principöverenskommelse som Svenskt Näringsliv, Förhandlings- och samverkansrådet PTK, Industrifacket Metall och Svenska Kommunalarbetareförbundet slöt 2020, och som senare LO anslutit sig till, innebär både en flexiblere arbetsrättslagstiftning och förstärkta omställningsmöjligheter för arbetstagarna. Överenskommelsen innebär också ett utökat statligt åtagande med högre offentliga utgifter som följd.

Vi är positiva till förslagen i propositionen och anser att det är viktigt att de nya omställningsmöjligheterna genomförs ändamålsenligt och kostnads-effektivt för att öka flexibiliteten och omställningsförmågan på den svenska arbetsmarknaden. De utbildningar som arbetstagare genomför inom ramen för omställningsstudiestödet ska öka den enskildes möjligheter att ställa om till nya jobb och arbetsgivares möjligheter att hitta rätt kompetens. För att värna det nya stödets effektivitet, och därmed legitimitet, är det centralt att de utbildningar som stödet beviljas för är tydligt anpassade för, och riktade mot, de behov som finns på arbetsmarknaden. Vidare anser vi att det är centralt att de nya omställningsmöjligheterna, och de offentliga resurser som är avsatta för dessa, används för rätt syften och inte missbrukas av oseriösa aktörer. Att omfattningen av stödet är beroende av tillgängliga medel och inte är ett rättighetsbaserat system är en förutsättning för kostnadskontroll. Det är också positivt att propositionen inte innehåller något förslag om att arbetslöshetsförsäkringen ska övergå till en kollektivavtalad modell. Mot bakgrund av detta ställer vi oss bakom regeringens proposition och de lagändringar som föreslås där.

Vi noterar vidare att regeringen har för avsikt att ge CSN i uppdrag att göra en fördjupad granskning av omställningsstudiestödet och dess införande samt att följa upp effekterna på det reguljära studiestödssystemet. Uppdraget ska även innehålla uppföljning och förslag på åtgärder för att minska risker för fusk och felaktiga utbetalningar. Vidare framgår att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ska få i uppdrag att bl.a. följa och utvärdera satsningen och dess effekter samt på vilket sätt reformen bidrar till att stärka individers ställning på arbetsmarknaden. Vi anser

att det är viktigt att dessa två uppdrag ges skyndsamt med en tidsplan som ger förutsättningar för att tidigt vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det nya omställningssystemet är ändamålsenligt och kostnadseffektivt utformat. Det gäller inte minst inriktningen på de utbildningar som beviljas inom ramen för omställningsstudiestödet. Uppdraget till IFAU bör även innehålla uppföljning av hur reformen påverkar arbetsgivares möjligheter att hitta rätt kompetens. Vi kommer att bevaka frågan noga och återkommer i andra sammanhang om så behövs.

2. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (SD)

Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD) anför:

Vi konstaterar att bakgrunden till regeringens förslag är att partierna bakom det s.k. januariavtalet kom överens om att förändra arbetsrätten med syftet att anpassa regelverket efter dagens arbetsmarknad. I överenskommelsen ställdes vissa grundläggande krav. Partierna ställde bl.a. krav på utökade undantag från turordningsreglerna, lägre kostnader vid uppsägning och ökad flexibilitet för företagen. Ett bakomliggande skäl till detta var att minska trösklarna in på arbetsmarknaden.

För att förändra regelverket i den utpekade riktningen valde partierna bakom januariavtalet att tillsätta en utredning för att ta fram nödvändiga författningsändringar. Samtidigt gav man parterna på den svenska arbetsmarknaden möjlighet att lägga fram ett eget förslag enligt riktlinjerna i januariavtalet. Efter flera års förhandlingar enades parterna och resultatet återfinns i regeringens proposition.

Vi anser att det går att ha synpunkter på hur denna överenskommelse kom till, där parterna mer eller mindre tvingades till förhandlingsbordet. Stora fackförbund står fortfarande utanför överenskommelsen och även från företagarkåren har det framförts missnöje med vissa delar av överenskommelsen. Det går också att ha starka synpunkter på lämpligheten i att använda en lagstiftning som behandlar löntagarnas trygghet som ett verktyg för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden.

Vi står i alla lägen bakom den svenska modellen och nu har arbetsmarknadens parter enats och gemensamt lagt fram ett förslag som båda parter är nöjda med. Vi ser därför inget skäl att gå emot deras uppgörelse. Vi ställer oss därmed bakom regeringens proposition och de lagändringar som föreslås där.

3. Ytterligare förslag om omställningsstudiestöd, punkt 3 (L)

Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L) anför:

Som framgår av Liberalernas budgetalternativ för 2022 och som våra partikollegor i utbildningsutskottet har påpekat är vi kritiska till det förslag som regeringen har aviserat om att räntorna på CSN-lån ska höjas kraftigt. Vi

noterar att regeringen i propositionen på nytt framhåller sitt aviserade förslag. Vi står fast vid vad vi tidigare anförde i frågan och verkar för en rimligare modell. Eftersom frågan är budgetrelaterad avstår vi dock från att lägga fram ett konkret förslag i detta ärende men kommer att återkomma till frågan i annat sammanhang.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:176 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2019:529) om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag inom skolan, m.m.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584).
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:1293) om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet.
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl.
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete.
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om omställningsstudiestöd.
16. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd.
17. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

18. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
19. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.
20. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).
21. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).
22. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödsdatalogen (2009:287).
23. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:527) om studiestartsstöd.
24. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Följdmotionen

2021/22:4524 av Ciczie Weidby m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag att en uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på "sakliga skäl" (i stället för som i dag "vara sakligt grundad").
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om att reglerna om sakliga skäl för uppsägning ska vara dispositiva.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 2021/22:176 avsnitt 5.1.3 om följdändringar vad gäller hänvisningar till anställningsskyddslagen.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om att möjligheten att göra undantag från turordningen ska utökas.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag om att en anställning inte längre ska bestå under en tvist.
6. Riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 2021/22:176 avsnitt 5.3.2 om följdändringar i andra lagar som hänvisar till anställningsskyddslagen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att den övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd bör följa riktåldern för pension och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att omställningsstudiestöd ska få lämnas i högst 66 veckor, motsvarande tre terminers heltidsstudier, för den som har helt stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en uppföljning av förslaget i syfte att säkerställa

- att de studerande ges möjlighet till en likvärdig och rättssäker bedömning oavsett vilken omställningsorganisation de tillhör och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp genomförandet av omställningsstudiestödet i syfte att säkerställa att de individer som uppfyller villkoren för stödet garanteras stöd och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur arbetsgivarna kan vara med och finansiera omställningsstudiestödet och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att inrätta en egen myndighet med ansvar för grundläggande omställnings- och kompetensstöd och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp genomförandet av det grundläggande omställnings- och kompetensstödet i syfte att säkerställa att de individer som uppfyller villkoren för stödet garanteras stöd och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet även ska få lämnas till den som vid tidpunkten för ansökan arbetar på ett företag som har kollektivavtal men där det saknas bestämmelser om omställningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att den övre åldersgränsen för rätt till grundläggande omställnings- och kompetensstöd bör följa riktåldern för pension och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med tydligare krav för registrering av omställningsorganisationer i syfte att eliminera risken för oseriösa aktörer och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att oegentligheter hos en omställningsorganisation bör leda till avregistrering och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982:80) om anställningsskydd¹

dels att nuvarande 4 a § ska betecknas 4 b §,

dels att 2, 3, 5, 5 a, 6 c, 7, 15, 22, 25, 33, 33 d, 34–36 och 43 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 2 a–2 d, 4 a, 7 a, 7 b och 38 a §§, av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2021/22:151 Föreslagen lydelse

2 §²

Om det i en annan lag eller i en förordning som har meddelats med stöd av en lag finns särskilda föreskrifter som avviker från denna lag, ska dessa föreskrifter gälla.

Ett avtal är ogiltigt i den mån det upphäver eller inskränker arbetstagarnas rättigheter enligt denna lag.

Genom ett kollektivavtal får det göras avvikelser från 5 och 5 a §§, 6 § andra och tredje styckena, 22, 25–27 och 33 d §§. Om avtalet inte har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation, krävs dock att det mellan parterna i andra frågor gäller ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en sådan organisation eller att ett sådant kollektivavtal tillfälligt inte gäller. Under samma förutsättning är det också tillåtet att genom ett kollektivavtal bestämma den närmare beräkningen av förmåner som avses i 12 §.

¹ Senaste lydelse av 4 a § 2019:528.

² Senaste lydelse 2019:528.

Genom ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation får det även göras avvikelser från 4 a, 11, 15, 21, 28, 32, 33 a, 33 b, 40 och 41 §§. Det är också tillåtet att genom ett sådant kollektivavtal göra avvikelser

1. från 6 b–6 e §§ under förutsättning att avtalet inte innebär att mindre förmånliga regler ska tillämpas för arbetstagarna än som följer av

- rådets direktiv 2001/23/EG av den 12 mars 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstifning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1794, eller

- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152 av den 20 juni 2019 om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i Europeiska unionen, i den ursprungliga lydelsen,

2. från 30 a §, när det gäller besked enligt 15 §,

3. från 30, 30 a och 31 §§, när det gäller den lokala arbetstagarorganisationens rättigheter,

4. från 4 § andra stycket när det gäller hur ett anställningsavtal som gäller tills vidare kan upphöra vid den tidpunkt som anges i 32 a §, och

5. från 6 § första stycket, 6 h och 6 i §§ under förutsättning att avtalet respekterar det övergripande skydd för arbetstagare som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152, i den ursprungliga lydelsen.

Avtal om avvikelser från 21 § får träffas även utanför kollektivavtalsförhållanden, om avtalet innebär att kollektivavtal som med stöd av fjärde stycket har träffats

för verksamhetsområdet ska tillämpas.

En arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal enligt tredje eller fjärde stycket får tillämpa avtalet även på arbetstagare som inte är medlemmar av den avtalsslutande arbetstagarorganisationen men som sysselsätts i sådant arbete som avses med avtalet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Ett avtal är ogiltigt i den mån det

1. upphäver eller inskränker arbetstagarnas rättigheter enligt denna lag, om inte något annat följer av 2 b §, eller

2. avviker från 7 § första eller andra stycket, om inte något annat följer av 2 c §.

2 b §

Genom ett kollektivavtal får det göras avvikelser från 5 och 5 a §§, 6 § andra och tredje styckena, 7 a, 7 b, 22, 25–27 och 33 d §§. Om avtalet inte har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation, krävs dock att det mellan parterna i andra frågor gäller ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en sådan organisation eller att ett sådant kollektivavtal tillfälligt inte gäller. Under samma förutsättning är det också tillåtet att genom ett kollektivavtal bestämma den närmare beräkningen av förmåner som avses i 12 §.

Genom ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation får det även göras avvikelser från 4 a, 11, 15, 21, 28, 32, 33 a, 33 b, 40 och 41 §§. Det är också tillåtet att genom ett sådant kollektivavtal göra avvikelser

1. från 6 b–e §§, under förutsättning att avtalet inte innebär att mindre förmånliga regler ska tillämpas för arbetstagarna än som följer av

– rådets direktiv 2001/23/EG av den 12 mars 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1794, eller

– Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152 av den 20 juni 2019 om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i Europeiska unionen, i den ursprungliga lydelsen,

2. från 30 a §, när det gäller besked enligt 15 §,

3. från 30, 30 a och 31 §§, när det gäller den lokala arbetstagarorganisationens rättigheter,

4. från 4 § andra stycket när det gäller hur ett anställningsavtal som gäller tills vidare kan upphöra vid den tidpunkt som anges i 32 a §, och

5. från 6 § första stycket, 6 h och 6 i §§ under förutsättning att avtalet respekterar det övergripande skydd för arbetstagare som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152, i den ursprungliga lydelsen.

Avtal om avvikelser från 21 § får träffas även utanför kollektivavtalsförhållanden, om avtalet innebär att kollektivavtal som med stöd av andra stycket har träffats för verksamhetsområdet ska tillämpas.

2 c §

Genom eller med stöd av ett kollektivavtal får det göras avvikelser från 7 § första stycket när det gäller vad som ska anses utgöra sakliga skäl eller andra

stycket om omplacering under förutsättning att avtalet på arbetstagarsidan har slutits av en sådan sammanslutning av centrala arbetstagarorganisationer som avses i 6 § tredje stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

En överträdelse av en bestämmelse i ett kollektivavtal enligt första stycket som har trätt i lagens ställe ska anses utgöra en överträdelse av lagen.

2 d §

En arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal enligt 2 b § första eller andra stycket eller 2 c § första stycket får tillämpa avtalet även på arbetstagare som inte är medlemmar av den avtalsslutande arbetstagarorganisationen men som sysselsätts i sådant arbete som avses med avtalet.

Lydelse enligt prop. 2021/22:151 Föreslagen lydelse

3 §³

Vid tillämpning av 5 a, 6 h, 11, 15, 22, 25, 26 och 39 §§ gäller följande särskilda bestämmelser om beräkning av anställningstid: Vid tillämpning av 5 a, 6 h, 7 a, 11, 15, 22, 25, 26 och 39 §§ gäller följande särskilda bestämmelser om beräkning av anställningstid:

1. En arbetstagare som byter anställning genom att övergå från en arbetsgivare till en annan får i den senare anställningen tillgodoräkna sig också tiden i den förra, om arbetsgivarna vid tidpunkten för övergången tillhör samma koncern.

2. En arbetstagare som byter anställning i samband med att ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet övergår från en arbetsgivare till en annan genom en sådan övergång som omfattas av 6 b § får tillgodoräkna sig tiden hos den förra arbetsgivaren när anställningstid ska beräknas hos den senare. Detta gäller även vid byte av anställning i samband med konkurs.

3. Om det sker flera sådana byten av anställning som avses i 1–2, får arbetstagaren räkna samman anställningstiderna hos alla arbetsgivarna.

Om en arbetstagare har haft tre eller flera särskilda visstidsanställningar enligt 5 § första stycket 1 hos samma arbetsgivare

³ Senaste lydelse 2016:248.

under en och samma kalendermånad, ska även tiden mellan anställningarna räknas som anställningstid i särskild visstidsanställning vid tillämpning av 5 a, 7 a, 15, 25 och 26 §§.

Arbetstagare som har fått återanställning enligt 25 § ska anses ha uppnått den anställningstid som krävs för besked enligt 15 § och företrädesrätt enligt 25 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Anställningsavtal avser heltid, om inte något annat har avtalats.

Om anställningsavtalet inte avser heltid, ska arbetsgivaren på arbetstagarens begäran skriftligen ange skälet till detta. Informationen ska lämnas inom tre veckor från det att begäran framställs.

5 §⁴

Avtal om tidsbegränsad anställning får träffas

- 1. för allmän visstidsanställning,*
- 2. för vikariat, och*
- 3. för säsongsarbete.*

- 1. för särskild visstidsanställning,*
- 2. för vikariat, eller*
- 3. för säsongsarbete.*

En arbetsgivare får dock inte anställa en arbetstagare för vikariat i syfte att kringgå arbetstagarens rätt enligt 3 § andra stycket.

5 a §⁵

En allmän visstidsanställning övergår till en tillsvidareanställning när en arbetstagare har varit anställd hos arbetsgivaren i allmän visstidsanställning i sammanlagt mer än två år

- 1. under en femårsperiod, eller*
- 2. under en period då arbetsgivaren har haft tidsbegränsade anställningar hos arbetsgivaren i form av allmän visstidsanställning,*

En särskild visstidsanställning övergår till en tillsvidareanställning när arbetstagaren har varit anställd hos arbetsgivaren i särskild visstidsanställning i sammanlagt mer än tolv månader

- 2. under en period då arbetsgivaren har haft tidsbegränsade anställningar hos arbetsgivaren i form av särskild visstidsanställning, vikariat eller säsongs-*

⁴ Senaste lydelse 2019:528.

⁵ Senaste lydelse 2016:248.

vikariat eller säsongsarbete och arbete och anställningarna följt på anställningarna följt på varandra. varandra.

En anställning har följt på en annan om den tillträtts inom sex månader från den föregående anställningens slutdag.

Ett vikariat övergår till en tillsvidareanställning när en arbetstagare har varit anställd hos arbetsgivaren i vikariat i sammanlagt mer än två år under en femårsperiod.

Lydelse enligt prop. 2021/22:151 Föreslagen lydelse

6 c §⁶

En arbetsgivare ska lämna skriftlig information till en arbetstagare om alla villkor som är av väsentlig betydelse för anställningsförhållandet.

Informationen ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

1. arbetsgivarens och arbetstagarens namn och adress, anställningens tillträdesdag samt arbetsplats eller, om det inte finns någon fast eller huvudsaklig arbetsplats, uppgift om att arbetet ska utföras på olika platser eller att arbetstagaren själv får bestämma sin arbetsplats,

2. en kort specificering eller beskrivning av arbetstagarens arbetsuppgifter och yrkesbenämning eller tjänstetitel,

3. om anställningen gäller tills vidare eller för begränsad tid eller om den är en provanställning, samt

a) vid anställning tills vidare: de uppsägningstider som gäller,

b) vid anställning för begränsad tid: anställningens slutdag eller de förutsättningar som gäller för att anställningen ska upphöra och vilken form av tidsbegränsad anställning som anställningen avser, b) vid anställning för begränsad tid: anställningens slutdag eller de förutsättningar som gäller för att anställningen ska upphöra och om anställningen avser särskild visstidsanställning, vikariat eller säsongsarbete,

c) vid provanställning: provotidens längd och eventuella villkor för provanställningen,

4. begynnelselön och andra löneförmåner, som ska anges separat, och hur ofta och på vilket sätt lönen ska betalas ut,

5. längden på arbetstagarens normala arbetsdag eller arbetsvecka eller, om detta inte går att fastställa på grund av hur arbetsgivaren förlägger arbetstiden, uppgift om anställningens arbetstidsmåt på annat sätt,

6. vad som ska gälla för övertids- eller mertidsarbete och ersättning för sådant arbete, i förekommande fall,

7. minsta tidsfrist för besked om den ordinarie arbetstidens och jourtidens förläggning samt i förekommande fall

a) att förläggningen kommer att variera mellan olika klockslag och dagar,

b) regler för skiftbyte,

8. i fråga om arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag: uppgift om kundföretagens namn och adress,

9. uppgift om rätt till utbildning som tillhandahålls av arbetsgivaren, i förekommande fall,

⁶ Senaste lydelse 2006:440.

10. längden på arbetstagarens betalda semester,
11. de bestämmelser som arbetsgivaren och arbetstagaren ska följa när någon av dem vill avsluta anställningsförhållandet,
12. att arbetsgivaravgifter betalas till staten samt uppgift om det skydd för social trygghet som tillhandahålls av arbetsgivaren, och
13. tillämpligt kollektivavtal, i förekommande fall.

Information enligt första stycket och andra stycket 1–7 ska lämnas så snart som möjligt, dock senast den sjunde kalenderdagen efter det att arbetstagaren har börjat arbeta. Information enligt andra stycket 8 ska lämnas så snart informationen är känd. Information enligt andra stycket 9–13 ska lämnas senast en månad efter det att arbetstagaren har börjat arbeta.

Information enligt första stycket och andra stycket 1–7 ska lämnas så snart som möjligt, dock senast den sjunde kalenderdagen efter det att arbetstagaren har börjat arbeta. Information enligt andra stycket 3 b ska oavsett anställningstidens längd lämnas i samband med att anställningen ingås när anställningen avser särskild visstidsanställning. Information enligt andra stycket 8 ska lämnas så snart informationen är känd. Information enligt andra stycket 9–13 ska lämnas senast en månad efter det att arbetstagaren har börjat arbeta.

Vissa uppgifter får, om det är lämpligt, lämnas i form av hänvisningar till lagar, andra författningar eller kollektivavtal som reglerar dessa frågor. Det gäller uppgifterna i

1. andra stycket 3 a,
2. andra stycket 3 b i fråga om förutsättningar för anställningens upphörande,
3. andra stycket 5 i fråga om uppgifter om längd på en normal arbetsdag eller arbetsvecka, och
4. andra stycket 3 c, 4, 6, 7 b och 9–12.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §⁷

Uppsägning från arbetsgivarens sida skall vara sakligt grundad.

En uppsägning är inte sakligt grundad om det är skäligt att kräva att arbetsgivaren bereder arbetstagaren annat arbete hos sig.

Uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på sakliga skäl. Sakliga skäl kan vara arbetsbrist eller förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen.

En uppsägning är inte grundad på sakliga skäl om det är skäligt att kräva att arbetsgivaren bereder arbetstagaren annat arbete hos sig. Om arbetsgivaren tidigare har berett arbetstagaren annat arbete hos sig på grund av förhållanden som hänför sig till arbetstagaren

⁷ Senaste lydelse 1994:1685.

Vid en sådan övergång av ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet som sägs i 6 b § *skall* övergången i sig inte utgöra *saklig grund* för att säga upp arbetstagaren. Detta förbud *skall* dock inte hindra uppsägningar som sker av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl där förändringar i arbetsstyrkan ingår.

Om uppsägningen beror på förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen, får den inte grundas enbart på omständigheter som arbetsgivaren har känt till antingen mer än två månader innan underrättelse lämnades enligt 30 § eller, om någon sådan underrättelse inte lämnats, två månader före tidpunkten för uppsägningen. Arbetsgivaren får dock grunda uppsägningen enbart på omständigheter som *han* har känt till mer än två månader, om tidsöverdraget berott på att *han* på arbetstagarens begäran eller med *dennes* medgivande dröjt med underrättelsen eller uppsägningen eller om det finns synnerliga skäl för att omständigheterna *får åberopas*.

personligen, ska arbetsgivaren anses ha uppfyllt sin omplacerings-skyldighet, om det inte finns särskilda skäl.

Vid en sådan övergång av ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet som sägs i 6 b § *ska* övergången i sig inte utgöra *sakliga skäl* för att säga upp arbetstagaren. Detta förbud *ska* dock inte hindra uppsägningar som sker av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl där förändringar i arbetsstyrkan ingår.

Om uppsägningen beror på förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen, får den inte grundas enbart på omständigheter som arbetsgivaren har känt till antingen mer än två månader innan underrättelse lämnades enligt 30 § eller, om någon sådan underrättelse inte lämnats, två månader före tidpunkten för uppsägningen. Arbetsgivaren får dock grunda uppsägningen enbart på omständigheter som *arbetsgivaren* har känt till mer än två månader, om tidsöverdraget berott på att *arbetsgivaren* på arbetstagarens begäran eller med *arbetstagarens* medgivande dröjt med underrättelsen eller uppsägningen eller om det finns synnerliga skäl för att *åberopa* omständigheterna.

7 a §

Vid en omorganisation som på en och samma driftsenhet innebär att en eller flera arbetstagare, vars arbetsuppgifter är lika, ska erbjudas omplacering enligt 7 § andra stycket till nytt arbete som bara innebär sänkt sysselsättningsgrad, ska arbetsgivaren iaktta följande turordningsregler bland de arbetstagare som har högre sysselsättningsgrad än den lägsta som avses att erbjudas:

1. Arbetstagare med kortare anställningstid ska erbjudas omplacering före arbetstagare med längre anställningstid.

2. Erbjudande med lägre sysselsättningsgrad ska lämnas före erbjudande med högre sysselsättningsgrad.

7 b §

En arbetstagare som accepterar ett erbjudande om omplacering enligt 7 § andra stycket till nytt arbete som bara innebär sänkt sysselsättningsgrad har rätt till en omställningstid. Under omställningstiden får arbetstagaren behålla sin sysselsättningsgrad och sina anställningsförmåner. Omställningstiden börjar löpa när arbetstagaren accepterar erbjudandet och är lika lång som den uppsägningstid som skulle ha gällt vid en uppsägning från arbetsgivarens sida, dock längst tre månader.

15 §⁸

En arbetstagare som är anställd för begränsad tid enligt 5 § och som inte kommer att få fortsatt anställning när anställningen upphör, *skall* få besked av arbetsgivaren om detta minst en månad före anställningstidens utgång. En förutsättning för rätt till sådant besked är dock att arbetstagaren, när anställningen upphör, har varit anställd hos arbetsgivaren mer än tolv månader under de senaste tre åren. Är anställningstiden så kort att besked inte kan lämnas en månad i förväg, *skall* beskedet i stället lämnas när anställningen börjar.

En arbetstagare som är anställd för begränsad tid enligt 5 § och som inte kommer att få fortsatt anställning när anställningen upphör, *ska* få besked av arbetsgivaren om detta minst en månad före anställningstidens utgång. En förutsättning för rätt till sådant besked är dock att arbetstagaren, när anställningen upphör, har varit anställd hos arbetsgivaren *sammanlagt* mer än tolv månader under de senaste tre åren *eller sammanlagt mer än nio månader i särskild visstidsanställning under de senaste tre åren*. Är anställningstiden så kort att besked inte kan lämnas en månad i förväg, *ska* beskedet i stället lämnas när anställningen börjar.

⁸ Senaste lydelse 2007:390.

Om en säsongsanställd arbetstagare, som när anställningen upphör har varit säsongsanställd hos arbetsgivaren mer än sex månader under de senaste två åren, inte kommer att få fortsatt säsongsanställning vid den nya säsongens början, *skall* arbetsgivaren ge arbetstagaren besked om detta minst en månad innan den nya säsongen börjar.

Om en säsongsanställd arbetstagare, som när anställningen upphör har varit säsongsanställd hos arbetsgivaren mer än sex månader under de senaste två åren, inte kommer att få fortsatt säsongsanställning vid den nya säsongens början, *ska* arbetsgivaren ge arbetstagaren besked om detta minst en månad innan den nya säsongen börjar.

22 §⁹

Vid uppsägning på grund av arbetsbrist *skall* arbetsgivaren iakta följande turordningsregler.

Innan turordningen fastställs får en arbetsgivare *med högst tio arbetstagare* oavsett antalet turordningskretsar undanta högst *två* arbetstagare som enligt arbetsgivarens bedömning är av särskild betydelse för den fortsatta verksamheten. *Vid beräkningen av antalet arbetstagare hos arbetsgivaren bortses från arbetstagare som avses i 1 §. Den eller de arbetstagare som undantas har företräde till fortsatt anställning.*

Har arbetsgivaren flera driftsenheter, fastställs en turordning för varje enhet för sig. Enbart den omständigheten att en arbetstagare har sin arbetsplats i sin bostad medför inte att den arbetsplatsen utgör en egen driftsenhet. Om arbetsgivaren är eller brukar vara bunden av kollektivavtal, fastställs en särskild turordning för varje avtalsområde. Finns det i ett sådant fall flera driftsenheter på samma ort, skall inom en arbetstagarorganisations avtalsområde fastställas en gemensam turordning för samtliga enheter på orten, om organisationen begär det senast vid förhandlingar enligt 29 §.

Vid uppsägning på grund av arbetsbrist *ska* arbetsgivaren iakta följande turordningsregler.

Innan turordningen fastställs får en arbetsgivare, oavsett antalet turordningskretsar, undanta högst *tre* arbetstagare som enligt arbetsgivarens bedömning är av särskild betydelse för den fortsatta verksamheten. *Om ett sådant undantag har gjorts, får inga ytterligare undantag göras vid en uppsägning som sker inom tre månader efter att den första uppsägningen skett.*

Om arbetsgivaren har flera driftsenheter, fastställs en turordning för varje enhet för sig. Enbart den omständigheten att en arbetstagare har sin arbetsplats i sin bostad medför inte att den arbetsplatsen utgör en egen driftsenhet. Om arbetsgivaren är eller brukar vara bunden av kollektivavtal, fastställs en särskild turordning för varje avtalsområde. Finns det i ett sådant fall flera driftsenheter på samma ort, ska det inom en arbetstagarorganisations avtalsområde fastställas en gemensam turordning för samtliga enheter på orten, om organisationen begär det senast vid förhandlingar enligt 29 §.

⁹ Senaste lydelse 2000:763.

Turordningen för de arbetstagare som inte undantagits bestäms med utgångspunkt i varje arbetstagares sammanlagda anställningstid hos arbetsgivaren. Arbetstagare med längre anställningstid har företräde framför arbetstagare med kortare anställningstid. Vid lika anställningstid ger högre ålder företräde. Kan en arbetstagare endast efter omplacering beredas fortsatt arbete hos arbetsgivaren, gäller som förutsättning för företräde enligt turordningen att arbetstagaren har tillräckliga kvalifikationer för det fortsatta arbetet.

25 §¹⁰

Arbetstagare som har sagts upp på grund av arbetsbrist har företrädesrätt till återanställning i den verksamhet där de tidigare har varit sysselsatta. Detsamma gäller arbetstagare som har anställts för begränsad tid enligt 5 § och som på grund av arbetsbrist inte har fått fortsatt anställning. En förutsättning för företrädesrätt är dock att arbetstagaren *har varit anställd hos arbetsgivaren sammanlagt mer än tolv månader under de senaste tre åren eller, när det gäller företrädesrätt till ny säsongsanställning för en tidigare säsongsanställd arbetstagare, sex månader under de senaste två åren och att arbetstagaren har tillräckliga kvalifikationer för den nya anställningen.*

Arbetstagare som har sagts upp på grund av arbetsbrist har företrädesrätt till återanställning i den verksamhet där de tidigare har varit sysselsatta. Detsamma gäller arbetstagare som har anställts för begränsad tid enligt 5 § och som på grund av arbetsbrist inte har fått fortsatt anställning. En förutsättning för företrädesrätt är dock att arbetstagaren *dels har tillräckliga kvalifikationer för den nya anställningen, dels har uppnått en tillräcklig anställningstid hos arbetsgivaren. Anställningstiden ska*

1. vara sammanlagt mer än tolv månader under de senaste tre åren,

2. när det gäller företrädesrätt till ny särskild visstidsanställning, vara sammanlagt mer än nio månader i sådan anställning under de senaste tre åren, eller

3. när det gäller företrädesrätt till ny säsongsanställning för en tidigare säsongsanställd arbetstagare, vara sammanlagt mer än sex månader under de senaste två åren.

Företrädesrätten gäller från den tidpunkt då uppsägning skedde eller besked lämnades eller skulle ha lämnats enligt 15 § första stycket och därefter till dess nio månader har förflutit från den dag då anställningen upphörde. Vid säsongsanställning gäller företrädesrätten i stället från tidpunkten då besked lämnades eller skulle ha lämnats enligt 15 § andra stycket och därefter till dess nio månader har förflutit från den nya säsongens början. Har under de nu nämnda tidsperioderna företaget, verksamheten eller en del av verksamheten övergått till en ny arbetsgivare genom en sådan övergång som omfattas av 6 b §, gäller företrädesrätten

¹⁰ Senaste lydelse 2007:390.

mot den nya arbetsgivaren. Företrädesrätten gäller även i de fall att den tidigare arbetsgivaren försatts i konkurs.

Om arbetsgivaren har flera driftsenheter eller om det i arbetsgivarens verksamhet finns olika kollektivavtalsområden, gäller företrädesrätten anställning inom den enhet och det avtalsområde där arbetstagaren var sysselsatt när den tidigare anställningen upphörde. *Finns* det i ett sådant fall flera driftsenheter på samma ort, *skall* inom en arbetstagarorganisations avtalsområde företrädesrätten gälla arbetsgivarens samtliga enheter på orten, om organisationen begär det senast vid förhandlingar enligt 32 §.

Om arbetsgivaren har flera driftsenheter eller om det i arbetsgivarens verksamhet finns olika kollektivavtalsområden, gäller företrädesrätten anställning inom den enhet och det avtalsområde där arbetstagaren var sysselsatt när den tidigare anställningen upphörde. *Om* det i ett sådant fall *finns* flera driftsenheter på samma ort, *ska* inom en arbetstagarorganisations avtalsområde företrädesrätten gälla arbetsgivarens samtliga enheter på orten, om organisationen begär det senast vid förhandlingar enligt 32 §.

33 §¹¹

Vid uppsägning av en arbetstagar som har fyllt 68 år ska följande bestämmelser inte tillämpas:

1. 7 § om <i>saklig grund</i> för uppsägning, 2. 8 § andra stycket om innehållet i ett uppsägningsbesked, 3. 9 § om skyldighet för arbetsgivaren att uppge grunden för uppsägningen, och 4. 34 § om ogiltigförklaring av uppsägning.	1. 7 § om <i>sakliga skäl</i> för uppsägning,

33 d §¹²

För en arbetstagar som har fyllt 68 år övergår inte en *allmän* visstidsanställning eller ett vikariat till en tillsvidareanställning enligt 5 a §.

För en arbetstagar som har fyllt 68 år övergår inte en *särskild* visstidsanställning eller ett vikariat till en tillsvidareanställning enligt 5 a §.

34 §¹³

Om en arbetstagar sägs upp utan *saklig grund*, *skall* uppsägningen förklaras ogiltig på yrkande av arbetstagaren. Detta gäller dock *ej*, om uppsägningen angrips endast därför att den strider mot turordningsregler.

Uppkommer tvist om en uppsägnings giltighet, upphör ej

Om en arbetstagar sägs upp utan *sakliga skäl*, *ska* uppsägningen förklaras ogiltig på yrkande av arbetstagaren. Detta gäller dock *inte* om uppsägningen angrips endast därför att den strider mot turordningsregler.

Vid en tvist om ogiltighet av en uppsägning kan domstol inte för

¹¹ Senaste lydelse 2019:528.

¹² Senaste lydelse 2019:528.

¹³ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket tas bort.

anställningen till följd av uppsägningen förrän tvisten har slutligt avgjorts. Arbetstagaren får inte heller avstängas från arbete på grund av de omständigheter som har föranlett uppsägningen annat än om det finns särskilda skäl. Arbetstagaren har rätt till lön och andra förmåner enligt 12–14 §§ så länge anställningen består.

Domstol kan för tiden intill det slutliga avgörandet besluta att anställningen skall upphöra vid uppsägningstidens utgång eller vid den senare tidpunkt som domstolen bestämmer eller att en pågående avstängning skall upphöra.

tiden fram till det slutliga avgörandet besluta att anställningen ska bestå efter uppsägningstidens utgång.

35 §¹⁴

Har en arbetstagare blivit avskedad under omständigheter som inte ens skulle ha räckt till för en giltig uppsägning, *skall* avskedandet förklaras ogiltigt på yrkande av arbetstagaren.

Om ett sådant yrkande framställs, kan domstol besluta att anställningen trots avskedandet skall bestå tills tvisten har slutligt avgjorts.

Har en domstol meddelat beslut enligt andra stycket, får arbetsgivaren inte avstänga arbetstagaren från arbete på grund av de omständigheter som har föranlett avskedandet. Arbetstagaren har rätt till lön och andra förmåner enligt 12–14 §§ så länge anställningen består.

Har en arbetstagare blivit avskedad under omständigheter som inte ens skulle ha räckt till för en giltig uppsägning, *ska* avskedandet förklaras ogiltigt på yrkande av arbetstagaren.

Vid en tvist om ogiltighet av ett avskedande kan domstol inte för tiden fram till det slutliga avgörandet besluta att anställningen ska bestå.

36 §

Ett anställningsavtal, som har tidsbegränsats i strid mot 4 § första stycket, *skall* förklaras gälla tills vidare på yrkande av arbetstagaren.

Om ett sådant yrkande framställs, kan domstol besluta att anställningen trots avtalet *skall* bestå tills

Ett anställningsavtal som har tidsbegränsats i strid mot 4 § första stycket *ska* förklaras gälla tills vidare på yrkande av arbetstagaren.

Om ett sådant yrkande framställs, kan domstol besluta att anställningen trots avtalet *ska* bestå tills

¹⁴ Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket tas bort.

tvisten har slutligt avgjorts. Arbets- tagaren har rätt till lön och andra förmåner enligt 12–14 §§ så länge anställningen består

tvisten har slutligt avgjorts. Arbets- tagaren har rätt till lön och andra förmåner enligt 12–14 §§ så länge anställningen består.

Första och andra styckena tillämpas inte för vikariat, om grunden för arbetstagarens yrkande bara är att arbetsgivarens syfte med anställningen varit att kringgå arbetstagarens rätt enligt 3 § andra stycket.

38 a §

Om en uppsägning enligt 7 § eller ett avskedande enligt 18 § ogiltigförklarats och ersättning för den kränkning som lagbrottet innebär ska bestämmas, ska särskilt syftet att motverka överträdelse av dessa bestämmelser beaktas.

Även när talan förs om ogiltighet av ett avskedande ska syftet att motverka överträdelse av 18 § särskilt beaktas när ersättning för kränkning bestäms vid ett lagstridigt avskedande men där det funnits sakliga skäl för uppsägning.

43 §¹⁵

Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Mål som avses i 34–36 §§ *skall* handläggas skyndsamt.

Ett yrkande om beslut enligt 34 § *tredje stycket*, 35 § *andra stycket* eller 36 § *andra stycket* får inte bifallas utan att motparten har *beretts* tillfälle att yttra sig. Om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada, får dock domstolen omedelbart bifalla yrkandet att gälla till dess annat beslutas. Beslut som en tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt.

Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Mål som avses i 34–36 §§ *ska* handläggas skyndsamt.

Ett yrkande om beslut enligt 36 § *andra stycket* får inte bifallas utan att motparten har *fått* tillfälle att yttra sig. Om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada, får dock domstolen omedelbart bifalla yrkandet att gälla till dess *något* annat beslutas. Beslut som en tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt.

¹⁵ Senaste lydelse 1994:1046.

1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.
4. Den nya bestämmelsen i 2 a § andra stycket 2 gäller för avtal som har ingåtts den 1 januari 2022 eller senare för att gälla för tiden efter den 30 september 2022. Vid vilken tidpunkt ett kollektivavtal ska anses ha upphört att gälla får avgöras i enlighet med Arbetsdomstolens praxis angående 26 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.
5. De nya bestämmelserna i 7 a och 7 b §§ tillämpas inte i fråga om omplaceringserbjudanden som lämnas före den 1 oktober 2022.
6. För avtal om en allmän visstidsanställning som pågår den 1 oktober 2022 gäller för tiden därefter 5 a § i den äldre lydelsen i fråga om anställningens övergång till tillsvidareanställning.
7. Vid bedömningen av om en särskild visstidsanställning har övergått till en tillsvidareanställning enligt 5 a § i den nya lydelsen ska dock även tidigare anställningstid i allmän visstidsanställning få beaktas när det gäller tid i allmän visstidsanställning från och med den 1 mars 2022. Tid i allmän visstidsanställning före den 1 mars 2022 ska inte beaktas.
8. Vid tillämpning av 15 och 25 §§ i den nya lydelsen ska en allmän visstidsanställning som pågår den 1 oktober 2022, för tiden därefter, anses vara tidsbegränsad enligt 5 § såsom särskild visstidsanställning.
9. Om en arbetsgivare före den 1 oktober 2022 har sagt upp eller avskedat en arbetstagare, eller har inlett ett förfarande för uppsägning eller avskedande genom en förhandlingsframställning, en underrättelse eller ett varsel, gäller äldre föreskrifter fortfarande för frågor som har att göra med den uppsägningen eller det avskedandet.
10. Vid uppsägning på grund av arbetsbrist gäller fortfarande 22 § i den äldre lydelsen, om arbetsgivare före den 1 oktober 2022 har begärt förhandling enligt lagen om medbestämmande i arbetslivet i den frågan.
11. För en begäran om skriftlig information om skälet för deltid enligt den nya bestämmelsen i 4 a § andra stycket som har lämnats till arbetsgivaren under perioden från den 1 oktober 2022 till den 1 januari 2023 har arbetsgivaren tre månader på sig att lämna information till arbetstagaren.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:529) om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

Härigenom föreskrivs att 33 och 33 d §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd i stället för lydelsen enligt lagen (2019:529) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2019:529

Föreslagen lydelse

33 §¹

Vid uppsägning av en arbetstagare som har fyllt 69 år ska följande bestämmelser inte tillämpas:

1. 7 § om *saklig grund* för uppsägning,
2. 8 § andra stycket om innehållet i ett uppsägningsbesked,
3. 9 § om skyldighet för arbetsgivaren att uppge grunden för uppsägningen, och
4. 34 § om ogiltigförklaring av uppsägning.

33 d §²

För en arbetstagare som har fyllt 69 år övergår inte en *allmän* visstidsanställning eller ett vikariat till en tillsvidareanställning enligt 5 a §.

För en arbetstagare som har fyllt 69 år övergår inte en *särskild* visstidsanställning eller ett vikariat till en tillsvidareanställning enligt 5 a §.

¹ Senaste lydelse 2019:528.

² Senaste lydelse 2019:528.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen

dels att 8 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 8 a och 8 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Vid uppsägning på grund av arbetsbrist och vid permittering *skall* facklig förtroendeman, utan hinder av 22 § lagen (1982:80) om anställningsskydd, ges företräde till fortsatt arbete, om det är av särskild betydelse för den fackliga verksamheten på arbetsplatsen. *Kan* förtroendemannen endast efter omplacering beredas fortsatt arbete, gäller som förutsättning för att *han skall* ges företräde att han har tillräckliga kvalifikationer för detta arbete.

Uppsägning som sker i strid med första stycket *skall* på yrkande av förtroendemannen förklaras ogiltig. Härvid *skall* 34 § *andra och tredje styckena*, 37, 39, 40 och 42 §§ *samt* 43 § *andra stycket* lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla.

Vid uppsägning på grund av arbetsbrist och vid permittering *ska en* facklig förtroendeman, utan hinder av 22 § lagen (1982:80) om anställningsskydd, ges företräde till fortsatt arbete, om det är av särskild betydelse för den fackliga verksamheten på arbetsplatsen. *Om* förtroendemannen endast efter omplacering *kan* beredas fortsatt arbete, gäller som förutsättning för att *förtroendemannen ska* ges företräde att han *eller hon* har tillräckliga kvalifikationer för detta arbete.

Uppsägning som sker i strid med första stycket *ska* på yrkande av förtroendemannen förklaras ogiltig. Härvid *ska* 37, 39, 40 och 42 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla.

8 a §

Vid en tvist om giltigheten av en uppsägning av en facklig förtroendeman upphör inte förtroendemannens anställning till följd av uppsägningen förrän tvisten slutligt har avgjorts, om det är av särskild betydelse för den

¹ Senaste lydelse 1982:87.

fackliga verksamheten på arbetsplatsen att förtroendemannens anställning består.

En sådan förtroendeman får inte stängas av från arbete på grund av de omständigheter som har lett till uppsägningen, om det inte finns särskilda skäl. Förtroendemannen har rätt till lön och andra förmåner enligt 12–14 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd så länge anställningen består.

Om en tvist uppkommit i frågan om huruvida förtroendemannen har särskild betydelse för den fackliga verksamheten på arbetsplatsen, kan en domstol på förtroendemannens begäran för tiden fram till det slutliga avgörandet besluta att hans eller hennes anställning ska bestå. Domstolen kan även för tiden fram till det slutliga avgörandet besluta att en pågående avstängning av förtroendemannen ska upphöra. På arbetsgivarens begäran kan domstolen för tiden fram till det slutliga avgörandet besluta att förtroendemannens anställning ska upphöra vid uppsägningstidens utgång eller vid den senare tidpunkt som domstolen bestämmer.

8 b §

Vid en tvist om giltigheten av ett avskedande av en facklig förtroendeman kan en domstol på förtroendemannens begäran besluta att hans eller hennes anställning trots avskedandet ska bestå till dess att tvisten slutligt har avgjorts, om det är av särskild betydelse för den fackliga verksamheten på arbetsplatsen att förtroendemannens anställning består.

Om en domstol har meddelat ett sådant beslut, får arbetsgivaren inte stänga av förtroendemannen från arbete på grund av de

omständigheter som har lett till avskedandet. Förtroendemannen har rätt till lön och andra förmåner enligt 12–14 §§ lagen om anställningsskydd så länge anställningen består.

12 §

Mål om tillämpning av denna lag *handlägges* enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Sådant mål *skall* handläggas skyndsamt. Detsamma gäller mål om kollektivavtal som har trätt i lagens ställe.

Utan hinder av 9 § kan *arbetsdomstolen* meddela *förordnande* i tvistefrågan för tiden *intill* dess tvisten har slutligt prövats. *Yrkande* om sådant *förordnande* får *ej* bifallas utan att motparten har *beretts* tillfälle att yttra sig.

Mål om tillämpning av denna lag *handläggs* enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Sådant mål *ska* handläggas skyndsamt. Detsamma gäller mål om kollektivavtal som har trätt i lagens ställe.

Utan hinder av 9 § kan *Arbetsdomstolen* meddela *beslut* i tvistefrågan för tiden *fram till* dess tvisten har slutligt prövats. Ett yrkande om sådant *beslut* får *inte* bifallas utan att motparten har *fått* tillfälle att yttra sig.

Ett yrkande om beslut enligt 8 a § tredje stycket eller 8 b § första stycket får inte bifallas utan att motparten har fått tillfälle att yttra sig. Om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada, får dock domstolen omedelbart bifalla yrkandet att gälla till dess annat beslutas. Beslut som en tingsrätt har meddelat under rättegången får överklagas särskilt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.
 4. Om en arbetsgivare före den 1 oktober 2022 har sagt upp eller avskedat en facklig förtroendeman, eller har inlett ett förfarande för uppsägning eller avskedande genom en förhandlingsframställning, en underrättelse eller ett varsel, gäller äldre föreskrifter fortfarande för frågor som har att göra med den uppsägningen eller det avskedandet.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska införas en ny paragraf, 43 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 c §

Bestämmelserna i 43 b § första stycket 1 och 2 ska inte tillämpas om arbetet har upphört

1. enligt en överenskommelse som har träffats sedan arbetsgivaren har tagit initiativ till att skilja sökanden från arbetet, eller

2. genom en uppsägning från arbetsgivarens sida och frågan om uppsägningens giltighet är föremål för en rättegång eller en förhandling enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller kollektivavtal.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Lagen tillämpas inte på ansökningar om arbetslöshetsersättning som avser tid före den 1 oktober 2022.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare¹

dels att nuvarande 12 a och 12 b §§ ska betecknas 12 c och 12 d §§,

dels att 2, 14, 14 a och 16 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 12 a och 12 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Ett avtal som innebär att arbetstagares rättigheter enligt denna lag inskränks är ogiltigt i den delen, om inte något annat följer av 3 §.

Ett avtal är ogiltigt i den mån det

1. inskränker arbetstagares rättigheter enligt denna lag om inte något annat följer av 3 §, eller

2. avviker från 12 a §, om inte något annat följer av andra stycket.

Genom eller med stöd av ett kollektivavtal får det göras avvikelser från 12 a § under förutsättning att avtalet på arbetstagar-sidan har sluitits av en sådan sammanslutning av centrala arbetstagarorganisationer som avses i 6 § tredje stycket lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

En överträdelse av en bestämmelse i ett kollektivavtal enligt andra stycket som har trätt i lagens ställe ska anses utgöra en överträdelse av lagen.

12 a §

Ett kundföretag ska erbjuda en tillsvidareanställning hos företaget till en arbetstagare som genom uthyrning har varit placerad hos kundföretaget på en och samma driftsenhet i sammanlagt mer än 24 månader under en period om 36 månader. Erbjudandet ska

¹ Senaste lydelse av

12 a § 2020:596

12 b § 2020:596.

lämnas senast en månad efter det att tidsgränsen överskridits. Kundföretaget får bestämma inom vilken tidsfrist arbetstagaren måste svara på erbjudandet. Arbetstagaren ska dock ha skälig tid att ta ställning till erbjudandet. Om arbetstagaren accepterar erbjudandet, upphör anställningen hos bemanningsföretaget utan särskild åtgärd när anställningen hos kundföretaget tillträds.

Kundföretaget får dock i stället för att erbjuda en tillsvidareanställning betala en ersättning till arbetstagaren som motsvarar två för arbetstagaren aktuella månadslöner. Betalningen ska i så fall ske inom samma tid som erbjudandet skulle ha lämnats.

12 b §

Bestämmelserna i 12 a § gäller inte arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller med lönebidrag för utveckling i anställning.

14 §

Ett kundföretag som bryter mot 11 eller 12 § ska betala skadestånd till arbetstagaren för den förlust som uppkommer och för den kränkning som har inträffat.

Ett kundföretag som bryter mot 11, 12 eller 12 a § ska betala skadestånd till arbetstagaren för den förlust som uppkommer och för den kränkning som har inträffat.

14 a §²

Ett kundföretag som bryter mot 12 a eller 12 b § ska betala skadestånd till bemanningsföretaget för den förlust som uppkommer.

Ett kundföretag som bryter mot 12 c eller 12 d § ska betala skadestånd till bemanningsföretaget för den förlust som uppkommer.

16 §³

Förs talan om skadestånd på grund av överträdelse av 6 § ska, om det gäller semester, talan väckas inom två år från utgången

Förs talan om skadestånd gäller följande:

1. Vid överträdelse av 6 § ska, om det gäller semester, talan väckas

² Senaste lydelse 2020:596.

³ Senaste lydelse 2020:596.

av det semesterår då arbetstagaren skulle ha fått den förmån som talan gäller.

inom två år från utgången av det semesterår då arbetstagaren skulle ha fått den förmån som talan gäller.

2. Vid överträdelse av 12 § ska talan väckas inom fyra månader efter det att arbetstagaren fått kännedom om att någon anställts på den lediga anställningen, dock senast inom två år från anställningstidpunkten.

3. Vid överträdelse av 12 a § ska talan väckas inom fyra månader efter det att kundföretaget senast skulle ha lämnat ett erbjudande om tillsvidareanställning eller betalat ersättning till arbetstagaren.

Förs talan om skadestånd på grund av överträdelse av 12 §, ska talan väckas inom fyra månader efter det att arbetstagaren fått kännedom om att någon anställts på den lediga anställningen, dock senast inom två år från anställningstidpunkten.

Om talan om skadestånd för överträdelse av 12 eller 12 a § enligt 4 kap. 7 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister inte får tas upp till prövning av Arbetsdomstolen förrän förhandling har ägt rum, ska i stället för att talan väcks förhandling begäras inom de tider som anges i första stycket 2 och 3 eller den kortare tid som kan följa av kollektivavtal. Talan ska i sådana fall väckas inom fyra månader efter det att förhandlingen har avslutats, om inte annat framgår av kollektivavtal.

I fråga om annan skadeståndstalan enligt denna lag tillämpas 64 § första stycket, 65 och 66 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet när det gäller den tid inom vilken förhandling ska begäras eller talan väckas.

Om förhandling inte begärs eller talan inte väcks inom föreskriven tid, är rätten till förhandling respektive talan förlorad.

Bestämmelserna i denna paragraf ska inte tillämpas när talan gäller skadestånd på grund av överträdelse av 12 a eller 12 b §.

Bestämmelserna i denna paragraf ska inte tillämpas när talan gäller skadestånd på grund av överträdelse av 12 c eller 12 d §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.
 4. Vid beräkningen av den tid under vilken arbetstagaren har varit placerad hos kundföretaget enligt 12 a § i den nya lydelsen bortses från tid före den 1 oktober 2022.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag inom skolan m.m.

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1979:1184) om rätt till ledighet för vissa föreningsuppdrag inom skolan, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förs talan med anledning av uppsägning eller avskedande *skall* 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *samt* 43 § första stycket andra meningen *och andra stycket* lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

Om talan förs med anledning av uppsägning eller avskedande *ska* 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *och* 43 § första stycket andra meningen lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

¹ Senaste lydelse 1982:93.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1986:163) om rätt till ledighet för utbildning i svenska för invandrare¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förs talan med anledning av uppsägning eller avskedande *skall* 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *samt* 43 § första stycket andra meningen *och andra stycket* lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

Om talan förs med anledning av uppsägning eller avskedande *ska* 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *och* 43 § första stycket andra meningen lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2010:863.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Föreskrifterna om skadestånd i 38, 41 och 42 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd *skall* tillämpas, om en myndighet i ett ärende om disciplinansvar bryter mot 17–19 §§ eller mot föreskrifter om beslutande organ eller om omröstning.

I fråga om avvikelser i kollektivavtal från vad som sägs i 41 § lagen om anställningsskydd tillämpas 2 § tredje stycket samma lag.

Föreskrifterna om skadestånd i 38, 41 och 42 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd *ska* tillämpas, om en myndighet i ett ärende om disciplinansvar bryter mot 17–19 §§ eller mot föreskrifter om beslutande organ eller om omröstning.

I fråga om avvikelser i kollektivavtal från vad som sägs i 41 § lagen om anställningsskydd tillämpas 2 b § första stycket samma lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1994:261) om fullmaktsanställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Om en myndighet i ett ärende om avstängning eller läkarundersökning bryter mot någon föreskrift i denna lag om handläggningen av ett sådant ärende eller mot föreskrifter om beslutande organ eller om omröstning, *skall* föreskrifterna om skadestånd i 38, 41 och 42 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd tillämpas.

I fråga om avvikelser i kollektivavtal från vad som sägs i 41 § lagen om anställningsskydd tillämpas 2 § *tredje* stycket samma lag.

Om en myndighet i ett ärende om avstängning eller läkarundersökning bryter mot någon föreskrift i denna lag om handläggningen av ett sådant ärende eller mot föreskrifter om beslutande organ eller om omröstning, *ska* föreskrifterna om skadestånd i 38, 41 och 42 §§ lagen (1982:80) om anställningsskydd tillämpas.

I fråga om avvikelser i kollektivavtal från vad som sägs i 41 § lagen om anställningsskydd tillämpas 2 b § *första* stycket samma lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

10 Förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584)

Härigenom föreskrivs att 23 § föräldraledighetslagen (1995:584) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

Mål om tillämpningen av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förs talan med anledning av uppsägning eller avskedande, *skall* 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *samt* 43 § första stycket andra meningen *och andra stycket* lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

Om talan förs med anledning av uppsägning eller avskedande, *ska* 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *och* 43 § första stycket andra meningen lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1293) om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1997:1293) om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Mål om tillämpningen av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förs talan med anledning av uppsägning eller ett avskedande, tillämpas 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *samt* 43 § första stycket andra meningen *och andra stycket* lagen (1982:80) om anställningsskydd. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Om talan förs med anledning av uppsägning eller ett avskedande, tillämpas 34 och 35 §§, 37 §, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *och* 43 § första stycket andra meningen lagen (1982:80) om anställningsskydd. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Mål om tillämpning av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förs talan med anledning av uppsägning eller avskedande tillämpas 34, 35 och 37 §§, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *samt* 43 § första stycket andra meningen *och andra stycket* lagen (1982:80) om anställningsskydd. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Om talan förs med anledning av uppsägning eller avskedande tillämpas 34, 35 och 37 §§, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ *och* 43 § första stycket andra meningen lagen (1982:80) om anställningsskydd. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Mål om tillämpningen av denna lag handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Förs talan med anledning av uppsägning eller avskedande, ska 34, 35 och 37 §§, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ samt 43 § första stycket andra meningen och andra stycket lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

Om talan förs med anledning av uppsägning eller avskedande, ska 34, 35 och 37 §§, 38 § andra stycket andra meningen, 39–42 §§ och 43 § första stycket andra meningen lagen (1982:80) om anställningsskydd gälla i tillämpliga delar. I fråga om annan talan tillämpas 64–66 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet på motsvarande sätt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

14 Förslag till lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 8 § diskrimineringslagen (2008:567) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

8 §¹

Om någon för talan med anledning av uppsägning eller avskedande ska följande bestämmelser i lagen (1982:80) om anställningsskydd tillämpas:

- 34 § om en uppsägnings giltighet m.m.,
- 35 § om ett avskedandes giltighet m.m.,
- 37 § om avstängning när en uppsägning eller ett avskedande ogiltigförklarats, och
- 43 § första stycket andra meningen *och andra stycket* om skyndsam handläggning m.m.

– 43 § första stycket andra meningen om skyndsam handläggning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.
 2. Lagen tillämpas första gången den 1 oktober 2022.
 3. Äldre föreskrifter gäller fram till den 1 oktober 2022.

¹ Senaste lydelse 2011:742.

15 Förslag till lag om omställningsstudiestöd

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

Lagens innehåll och syfte

1 § I denna lag finns bestämmelser om omställningsstudiestöd, som är ett statligt studiestöd.

Syftet med lagen är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden.

Ansvarig myndighet för omställningsstudiestöd

2 § Centrala studiestödsnämnden prövar frågor om omställningsstudiestöd enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Former av omställningsstudiestöd

3 § Omställningsstudiestöd består av omställningsstudiebidrag och omställningsstudielån.

Anvisade medel

4 § Omställningsstudiebidrag får lämnas i mån av tillgång på medel. Omställningsstudielån lämnas endast för sådan vecka som omställningsstudiebidrag lämnas för.

Anvisade medel fördelas mellan studerande som förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat huvudsakligen i privat sektor och studerande som förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat huvudsakligen i offentlig sektor. Fördelningen av medel mellan de två grupperna ska avspegla andelen förvärvsarbete i privat respektive offentlig sektor.

Ord och uttryck i lagen

5 § I lagen avses med

omställningsorganisation: Kammarkollegiet, eller en omställningsorganisation som registrerats enligt lagen (2022:000) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd,

läroanstalt: sådan läroanstalt eller utbildning som avses i 3 kap. 2 § studiestödslagen (1999:1395),

annan utbildningsanordnare: en fysisk eller juridisk person som anordnar utbildning som finansieras av en omställningsorganisation,

prisbasbelopp: det prisbasbelopp som definieras i 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken, och

inkomstbasbelopp: det inkomstbasbelopp som definieras i 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken.

Allmänna förutsättningar

Villkor om förvärvsarbete

6 § Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som

1. har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i

a) sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år som kan beräknas tidigast från och med det kalenderår då han eller hon fyllde 19 år, och

b) sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader, eller

2. under kvalificeringstiderna som anges i 1 a och 1 b har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Med ramtid enligt första stycket avses de 14 år respektive 24 månader som närmast har föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten.

För att förvärvsarbetet i första stycket 1 a ska få räknas ska det ha varit den studerandes huvudsyssla under kvalificeringstiden.

Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om villkoren i 6 §.

Ålder

8 § Omställningsstudiebidrag får lämnas längst till och med det kalenderår då den studerande fyller 62 år. I 21 § finns dock bestämmelser om att omställningsstudiebidraget är begränsat från och med det kalenderår då den studerande fyller 61 år.

Omställningsstudielån får lämnas längst till och med det kalenderår då den studerande fyller 60 år.

Betalat årsbelopp och återkrävt studiestöd

9 § En studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd enligt denna lag, studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd kan bara beviljas omställningsstudiestöd om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp och preliminär, slutlig eller kvarstående avgift som ska betalas före det kalenderår som det nya omställningsstudiestödet avser, och

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt omställningsstudiestöd, återkrävt studiemedel, återkrävd studiehjälp eller återkrävt studiestartsstöd att högst ett kalenderhalvårs återkrävt stöd återstår att betala.

Trots första stycket får omställningsstudiestöd beviljas om det finns synnerliga skäl för det.

Medborgarskap

10 § Omställningsstudiestöd får lämnas till studerande som är svenska medborgare. Med svenska medborgare jämställs i denna lag sådana utländska medborgare som har rätt till studiestöd enligt 1 kap. 4–6 §§ studiestödslagen (1999:1395) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till de bestämmelserna.

11 § Omställningsstudiestöd får lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de uppfyller de villkor för att beviljas studiemedel som anges i 3 kap. 4 § andra–fjärde styckena eller 4 a § studiestödslagen (1999:1395) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till de bestämmelserna.

Begränsningar för studerande som är intagna i anstalt och andra som får sitt uppehälle bekostat av staten eller en kommun

12 § Omställningsstudiestöd lämnas inte till studerande som är intagna i anstalt enligt fängelselagen (2010:610).

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om förutsättningarna för att lämna omställningsstudiestöd till studerande vars uppehälle på annat sätt än som anges i första stycket helt eller till väsentlig del bekostas av staten eller en kommun.

Utbildning som omställningsstudiestödet får lämnas för

13 § Omställningsstudiestöd får lämnas för utbildning vid en läroanstalt i Sverige och hos en annan utbildningsanordnare i landet.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om undantag från att omställningsstudiestöd ska få lämnas för utbildning hos en annan utbildningsanordnare i landet.

14 § Omställningsstudiestöd får lämnas för en utbildning som motsvarar minst en veckas och som mest 80 veckors studier på heltid.

Från och med det kalenderår då den studerande fyller 40 år får omställningsstudiestöd lämnas för en utbildning som är längre än 80 veckor på heltid eller motsvarande antal veckor på deltid.

15 § Omställningsstudiestöd får lämnas för en utbildning som kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Om det finns särskilda skäl, får omställningsstudiestöd lämnas även utan beaktande av arbetsmarknadens behov.

Omställningsstudiestöd får inte lämnas för en utbildning som

1. enbart syftar till att möta kompetensbehoven hos en specifik arbetsgivare,

2. den studerandes arbetsgivare skäligen borde tillhandahålla för att den studerande ska klara av att utföra sina ordinarie arbetsuppgifter, eller

3. den studerande redan har genomgått och från vilken han eller hon redan har ett slutbetyg, examensbevis eller annat utbildningsbevis.

Till en studerande som har en examen på forskarnivå får omställningsstudiestöd lämnas för en utbildning som tillsammans med den studerandes

forskarkompetens förser arbetsmarknaden med kompetens på ett arbetsområde där det finns ett behov av arbetskraft eller om det finns särskilda skäl.

Prövningen enligt första–tredje styckena ska göras första gången en studerande ansöker om omställningsstudiestöd för en och samma utbildning.

Övriga förutsättningar för omställningsstudiestöd

Studiernas omfattning

16 § Omställningsstudiestöd får lämnas för varje vecka som den studerande bedriver studier på minst 20 procent av heltid.

Omställningsstudiestöd får bara lämnas för sådan del av studietiden som omfattas av den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen.

Omställningsstudiestödets omfattning

17 § Omställningsstudiestödets storlek bestäms i förhållande till omfattningen av den studerandes studier och förvärvsarbete. Omställningsstudiestöd lämnas med

1. helt stöd vid studier på minst heltid,
2. 75 procent av helt stöd vid studier på minst 75 procent men mindre än 100 procent av heltid,
3. 60 procent av helt stöd vid studier på minst 60 procent men mindre än 75 procent av heltid,
4. 50 procent av helt stöd vid studier på minst 50 procent men mindre än 60 procent av heltid,
5. 40 procent av helt stöd vid studier på minst 40 procent men mindre än 50 procent av heltid, och
6. 20 procent av helt stöd vid studier på minst 20 procent men mindre än 40 procent av heltid.

En studerande som har ett förvärvsarbete under studietiden måste avstå från förvärvsarbetet under den tid och i den omfattning som omställningsstudiestöd ges. Till en sådan studerande får stöd därför lämnas i sådan omfattning att stödet enligt första stycket och omfattningen av förvärvsarbetet tillsammans uppgår till högst heltid.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om beräkning av omställningsstudiestödets omfattning.

18 § Vid extraordinära händelser i fredstid kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om undantag från det som anges i 17 § första och andra styckena om hur omställningsstudiestödets storlek ska beräknas.

Omställningsstudiestöd med prövning av studieresultat

19 § Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som bedriver sina studier i normal takt.

Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal takt, om det är fråga om sådana studieresultat

från perioder med omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt.

Omställningsstudiestöd utan prövning av studieresultat

20 § Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

I andra fall ska sökandens tidigare studieresultat prövas.

Tid som omställningsstudiestöd lämnas för

21 § Omställningsstudiestöd får lämnas under sammanlagt högst 44 veckor till den studerande som får helt stöd.

Till den studerande som får en del av helt stöd får omställningsstudiestöd lämnas under sammanlagt högst

1. 58 veckor vid 75 procent av helt stöd,
2. 73 veckor vid 60 procent av helt stöd,
3. 88 veckor vid 50 procent av helt stöd,
4. 110 veckor vid 40 procent av helt stöd, och
5. 220 veckor vid 20 procent av helt stöd.

Trots första och andra styckena får omställningsstudiebidrag från och med det kalenderår då den studerande fyller 61 år lämnas under sammanlagt högst tio veckor till den studerande som får helt stöd och motsvarande antal veckor till den studerande som får en del av helt stöd.

Beräkning av omställningsstudiestöd

Inkomst som ska ligga till grund för beräkning av omställningsstudiestöd

22 § Den årliga inkomst som har bestämts av Försäkringskassan på begäran av Centrala studiestödsnämnden ska ligga till grund för beräkning av omställningsstudiestöd enligt 24–26 §§.

Försäkringskassan ska beräkna den årliga inkomsten genom att bestämma sjukpenninggrundande inkomst och årlig inkomst för en studerande på motsvarande sätt som sjukpenninggrundande inkomst enligt bestämmelserna i 25 och 26 kap. socialförsäkringsbalken, med undantag för 25 kap. 5 § andra stycket samma balk.

För en studerande som saknar sjukpenninggrundande inkomst ska Försäkringskassan bestämma den årliga inkomsten baserad på inkomster från förvärvsarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), med undantag för Sverige, i Förenade kungariket eller i Schweiz. Den årliga inkomsten ska då beräknas på motsvarande sätt som i andra stycket med undantag från kraven i 25 kap. 3 § första stycket och andra stycket 1 socialförsäkringsbalken.

23 § Den årliga inkomst som avses i 22 § ska bestämmas med utgångspunkt i förhållandena den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden, dock tidigast tre månader och senast dagen före studiestarten. För en studerande som efter ett studieuppehåll återkommer med en ny ansökan om omställningsstudiestöd ska nämnden begära att en ny årlig inkomst ska bestämmas i de fall uppehållet har varat minst fyra månader.

Nämnden ska i den begäran som avses i 22 § första stycket ange den dag som Försäkringskassan ska utgå från vid bestämmande av årlig inkomst.

Omställningsstudiebidragets storlek

24 § När helt stöd lämnas får omställningsstudiebidrag lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande får stöd utgör den studerandes årliga inkomst, dock högst 4,5 inkomstbasbelopp, multiplicerad med 0,8 och delad med 52.

När del av helt stöd lämnas får omställningsstudiebidrag lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande får stöd utgör den studerandes årliga inkomst, dock högst 4,5 inkomstbasbelopp, multiplicerad med 0,8, delad med 52 och

1. multiplicerad med 0,75 för den som får 75 procent av helt stöd,
2. multiplicerad med 0,60 för den som får 60 procent av helt stöd,
3. multiplicerad med 0,50 för den som får 50 procent av helt stöd,
4. multiplicerad med 0,40 för den som får 40 procent av helt stöd, och
5. multiplicerad med 0,20 för den som får 20 procent av helt stöd.

25 § Omställningsstudiebidragets storlek får beräknas på annat sätt än vad som föreskrivs i 24 § om

1. den studerande begär det och får en del av helt stöd enligt 17 §, och
2. den studerandes inkomst kommer från förvärvsarbete som uppgår till en lägre omfattning än heltid.

Den inkomst som då ska ligga till grund för beräkning av omställningsstudiestöd ska räknas om till inkomst motsvarande heltidsarbete. I övrigt beräknas stödet enligt 24 § med den begränsningen att omfattningen av omställningsstudiestödet inte får överstiga omfattningen av det förvärvsarbete som legat till grund för beslutet om årlig inkomst.

Omställningsstudielånets storlek

26 § När helt stöd lämnas får omställningsstudielån lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande får stöd utgör 63 procent av skillnaden mellan den studerandes

1. omställningsstudiebidrag enligt 24 eller 25 § och kollektivavtalat kompletterande studiestöd per vecka, och
2. inkomst delad med 52.

När del av helt stöd lämnas får omställningsstudielån lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande får stöd utgör 63 procent av skillnaden mellan den studerandes

1. omställningsstudiebidrag enligt 24 eller 25 § och kollektivavtalat kompletterande studiestöd per vecka, och
2. inkomst delad med 52 och
 - a) multiplicerad med 0,75 för den som får 75 procent av helt stöd,

- b) multiplicerad med 0,60 för den som får 60 procent av helt stöd,
- c) multiplicerad med 0,50 för den som får 50 procent av helt stöd,
- d) multiplicerad med 0,40 för den som får 40 procent av helt stöd, och
- e) multiplicerad med 0,20 för den som får 20 procent av helt stöd.

Omställningsstudielån enligt första och andra styckena lämnas bara om den studerandes inkomst delad med 52 är högre än summan av den studerandes omställningsstudiebidrag enligt 24 eller 25 § och kollektivavtalat kompletterande studiestöd per vecka.

27 § Trots 26 § får omställningsstudielån lämnas med högst de belopp som anges i andra och tredje styckena.

När helt stöd lämnas får omställningsstudielån högst lämnas med ett belopp som för varje vecka utgör 5,98 procent av prisbasbeloppet.

När del av helt stöd lämnas får omställningsstudielån högst lämnas med ett belopp som för varje vecka utgör

1. 4,49 procent av prisbasbeloppet för den som får 75 procent av helt stöd,
2. 3,59 procent av prisbasbeloppet för den som får 60 procent av helt stöd,
3. 3,00 procent av prisbasbeloppet för den som får 50 procent av helt stöd,
4. 2,39 procent av prisbasbeloppet för den som får 40 procent av helt stöd, och
5. 1,20 procent av prisbasbeloppet för den som får 20 procent av helt stöd.

Omställningsstudiestöd under sjukdom och ledighet

28 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att omställningsstudiestöd får lämnas för tid då den studerande är sjuk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att omställningsstudiestöd får lämnas vid ledighet

1. för tillfällig vård av barn,
2. för närståendevård,
3. i samband med att ett barn under 18 år har avlidit, eller
4. vid extraordinära händelser i fredstid.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att omställningsstudiestöd som lämnas vid sjukdom eller sådan ledighet som anges i andra stycket får ingå i det antal veckor som omställningsstudiestöd högst får lämnas för enligt 21 §.

Samordning med andra förmåner

29 § Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
2. sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringsersättning eller föräldrapenningsförmåner enligt socialförsäkringsbalken,

3. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för

- a) kortare studier om funktionsnedsättning,
 - b) kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning, och
 - c) studier inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning,
4. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, eller

5. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå.

Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för

1. den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer,

2. högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand,

3. den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land, eller

4. studier som den studerande samtidigt uppbär lön för att bedriva.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

- 1. föreskrifter om undantag från första stycket, och
- 2. ytterligare föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som omfattas av andra stycket 3.

30 § Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för en vecka för vilken det samtidigt lämnas

1. studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), eller

2. studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Handläggning av ärenden

Ansökan

31 § Omställningsstudiestöd beviljas efter ansökan. En studerande får begränsa sin ansökan till att avse endast omställningsstudiebidrag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om ansökan.

Yttrande från omställningsorganisationer

32 § Om en studerande är anknuten till en omställningsorganisation ska Centrala studiestödsnämnden ge den organisationen tillfälle att yttra sig angående om och hur en utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov enligt 15 §. Omställningsorganisationen behöver dock inte ges tillfälle att yttra sig om

- 1. den redan har lämnat ett yttrande,

2. den har meddelat nämnden att den har avstått från att yttra sig,
3. ansökan avser omställningsstudiestöd före det kalenderår den studerande fyller 27 år eller efter det kalenderår han eller hon fyller 62 år, eller
4. ansökan avser omställningsstudiestöd för samma utbildning som den studerande redan har fått omställningsstudiestöd för.

Beslut

33 § Vid prövning av en ansökan om omställningsstudiestöd ska Centrala studiestödsnämnden lägga särskild vikt vid ett sådant yttrande som avses i 32 §.

När beslut får verkställas

34 § Centrala studiestödsnämndens beslut ska gälla omedelbart, om inte nämnden bestämmer något annat.

Utbetalning av omställningsstudiestöd

35 § Centrala studiestödsnämnden får betala ut omställningsstudiestöd endast om det är styrkt att den studerande bedriver de studier som stödet har beviljats för.

Omställningsstudiestödet är förverkat om den studerande inte inom en månad från starten av den tidsperiod som stödet avser har styrkt att han eller hon bedriver studier. Styrks detta senare får stödet ändå betalas ut, om det finns särskilda skäl.

Om den studerande avlider innan omställningsstudiestödet har betalats ut, är det stöd som avser tiden efter den studerandes bortgång förverkat.

Återbetalning av omställningsstudielån

36 § Den som har fått omställningsstudielån ska betala tillbaka lånet enligt 4 kap. studiestödslagen (1999:1395) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till de bestämmelserna. Bestämmelserna i 6 kap. 4 § studiestödslagen om avgifter för administrativa kostnader vid återbetalning av studielån och 6 kap. 7 § andra stycket samma lag om uppgiftsskyldighet samt de föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser tillämpas också i ärenden om återbetalning av omställningsstudielån.

Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet för omställningsorganisationer

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en skyldighet för omställningsorganisationer att till Centrala studiestödsnämnden lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om en skyldighet för omställningsorganisationer att till Överklagandenämnden för studiestöd lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Uppgiftsskyldighet för läroanstalter och andra utbildningsanordnare

38 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en skyldighet för en läroanstalt och annan utbildningsanordnare att till Centrala studiestödsnämnden lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om en skyldighet för en läroanstalt och annan utbildningsanordnare att till Överklagandenämnden för studie-stöd lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Uppgiftsskyldighet för den studerande

39 § En studerande som har beviljats omställningsstudiestöd ska till Centrala studiestödsnämnden anmäla en sådan ändring av sina förhållanden som har betydelse för att få omställningsstudiestöd eller för stödets storlek.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om en studerandes skyldighet att till Centrala studiestödsnämnden lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Återkrav, ränta och avgifter*När omställningsstudiestöd ska krävas tillbaka*

40 § Om en studerande har fått omställningsstudiestöd felaktigt eller med för högt belopp på grund av att han eller hon har förvärvsarbetat i en större omfattning än den som lagts till grund för beräkningen av stödet, ska det som betalats ut för mycket krävas tillbaka.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet eller på något annat sätt har orsakat att omställningsstudiestöd lämnats felaktigt eller med för högt belopp, ska det som betalats ut för mycket krävas tillbaka. Detsamma gäller om någon på annat sätt fått stöd felaktigt eller med för högt belopp och insett eller borde ha insett detta.

Om det finns synnerliga skäl, får ett krav på återbetalning enligt första eller andra stycket helt eller delvis avstås.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om undantag från det som anges i första stycket om att omställningsstudiestöd ska krävas tillbaka.

41 § Om en studerande avbryter sina studier ska 40 § andra och tredje styckena tillämpas för omställningsstudiestöd som har betalats ut för tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom ska stödet inte krävas tillbaka, om den studerande har fått stödet enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 28 §. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i den paragrafen.

Avgifter för administrativa kostnader

42 § Regeringen får meddela föreskrifter om att Centrala studiestödsnämnden får ta ut avgifter för sina administrativa kostnader i samband med att omställningsstudielån beviljas och i samband med återkrav av omställningsstudiestöd.

Ränta

43 § På omställningsstudiestöd som krävs tillbaka tas ränta ut från den dag då omställningsstudiestödet tagits emot efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

Om det finns särskilda skäl, kan den återbetalningsskyldige helt eller delvis befrias från sin skyldighet att betala ränta.

Avskrivning av återkrav

44 § En fordran som har uppkommit på grund av att omställningsstudiestöd har krävts tillbaka ska bevakas fram till utgången av det år då den återbetalningsskyldige fyller 71 år. Därefter ska fordran skrivas av. Fordran ska också skrivas av om den återbetalningsskyldige avlider.

Om indrivningen av en sådan fordran som avses i första stycket skulle leda till mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt och indrivning inte är nödvändig från allmän synpunkt, får indrivningsåtgärder avstås.

Uppgiftsskyldighet

45 § Den som är återbetalningsskyldig för återkrav och som inte har sin aktuella adress registrerad i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet ska lämna uppgift om adressen till Centrala studiestödsnämnden.

Överklagande

46 § Centrala studiestödsnämndens beslut i ärenden om återbetalning av omställningsstudielån som rör en person som är bosatt i Sverige överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen hade sin hemortskommun när beslutet fattades. Beslut i övriga fall överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet i ärendet fattades.

Med hemortskommun avses den kommun där den fysiska personen var folkbokförd den 1 november året före det år då beslutet fattades. För den som var bosatt eller stadigvarande vistades här i landet under någon del av det år då beslut fattades, men som inte var folkbokförd här den 1 november föregående år, avses med hemortskommunen den kommun där den fysiska personen först var bosatt eller stadigvarande vistades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

47 § Centrala studiestödsnämndens beslut i andra ärenden om omställningsstudiestöd än sådana som avses i 46 § överklagas till Överklagandenämnden för studiestöd.

Överklagandenämndens beslut med anledning av ett överklagande dit får inte överklagas.

48 § Vid ändring, omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut i ärenden om bestämmande av sjukpenninggrundade inkomst och årlig inkomst enligt 22 och 23 §§ tillämpas 113 kap. 2 § socialförsäkringsbalken.

Överlåtelseförbud

49 § En fordran på omställningsstudiestöd kan inte överlåtas.

Vissa bestämmelser om studiemedel som ska tillämpas för omställningsstudiestöd

50 § Följande bestämmelser om studiestöd i studiestödslagen (1999:1395) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till de bestämmelserna tillämpas också när det gäller omställningsstudiestöd:

- 6 kap. 1 § om tillämpningen av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt,
- 6 kap. 2 § om återbetalning av inte utnyttjat studiestöd,
- 6 kap. 3 a § om att Centrala studiestödsnämnden under vissa förutsättningar får besluta att studiestödet ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess ett slutligt beslut om rätt till studiestöd har fattats,
- 6 kap. 5 § om avrundning av belopp, och
- 6 kap. 12 § om preskription av fordran som avser återbetalning av lån eller återkrav av studiestöd.

1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

2. Lagen tillämpas första gången i fråga om studier på en utbildning som påbörjas efter den 31 december 2022. För studier på en utbildning som är 80 veckor eller mer på heltid, eller motsvarande antal veckor på deltid, tillämpas lagen dock första gången i fråga om omställningsstudiestöd som lämnas för tid efter den 31 december 2022.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd

Härigenom föreskrivs att 8, 21 och 32 §§ lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.15

Föreslagen lydelse

8 §

Omställningsstudiebidrag får lämnas längst till och med det kalenderår då den studerande fyller 62 år. I 21 § finns dock bestämmelser om att omställningsstudiebidraget är begränsat från och med det kalenderår då den studerande fyller 61 år.

Omställningsstudiebidrag får lämnas längst till och med det kalenderår då den studerande fyller 63 år. I 21 § finns dock bestämmelser om att omställningsstudiebidraget är begränsat från och med det kalenderår då den studerande fyller 62 år.

Omställningsstudielån får lämnas längst till och med det kalenderår då den studerande fyller 60 år.

21 §

Omställningsstudiestöd får lämnas under sammanlagt högst 44 veckor till den studerande som får helt stöd.

Till den studerande som får en del av helt stöd får omställningsstudiestöd lämnas under sammanlagt högst

1. 58 veckor vid 75 procent av helt stöd,
2. 73 veckor vid 60 procent av helt stöd,
3. 88 veckor vid 50 procent av helt stöd,
4. 110 veckor vid 40 procent av helt stöd, och
5. 220 veckor vid 20 procent av helt stöd.

Trots första och andra styckena får omställningsstudiebidrag från och med det kalenderår då den studerande fyller 61 år lämnas under sammanlagt högst tio veckor till den studerande som får helt stöd och motsvarande antal veckor till den studerande som får en del av helt stöd.

Trots första och andra styckena får omställningsstudiebidrag från och med det kalenderår då den studerande fyller 62 år lämnas under sammanlagt högst tio veckor till den studerande som får helt stöd och motsvarande antal veckor till den studerande som får en del av helt stöd.

32 §

Om en studerande är anknuten till en omställningsorganisation ska Centrala studiestödsnämnden ge den organisationen tillfälle att yttra sig angående om och hur en utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov enligt 15 §. Omställningsorganisationen behöver dock inte ges tillfälle att yttra sig om

1. den redan har lämnat ett yttrande,
 2. den har meddelat nämnden att den har avstått från att yttra sig,
 3. ansökan avser omställningsstudiestöd före det kalenderår den studerande fyller 27 år eller efter det kalenderår han eller hon fyller 62 år, eller
 3. ansökan avser omställningsstudiestöd före det kalenderår den studerande fyller 27 år eller efter det kalenderår han eller hon fyller 63 år, eller
 4. ansökan avser omställningsstudiestöd för samma utbildning som den studerande redan har fått omställningsstudiestöd för.
-

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2025.
2. Lagen tillämpas första gången i fråga om omställningsstudiestöd som lämnas för tid från och med den 1 januari 2026.

17 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 28 a kap. 6 §, 31 kap. 12 §, 59 kap. 13 §, 107 kap. 2 §, 110 kap. 34 § och 113 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 42 kap. 4 a §, och närmast före 42 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 a kap.

6 §¹

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte när den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller* studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd, eller

2. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd.

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte heller när den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program men är avstängd från rätt till aktivitetsstöd.

1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd *eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd*, eller

31 kap.

12 §²

Rehabiliteringspenningen ska minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får som

1. föräldrapenningsförmån,
2. sjukpenning,
3. sjukpenning eller livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 40–44 kap. eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning, dock endast till den del ersättningen avser samma inkomstbortfall som rehabiliteringspenningen är avsedd att täcka, eller

4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd eller ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), dock

4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd, *omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd* eller ersättning till deltagare i teckenspråks-

¹ Senaste lydelse 2017:528.

² Senaste lydelse 2017:528.

inte till den del studiestödet är återbetalningspliktigt.

utbildning för vissa föräldrar (TUFF), dock inte till den del studiestödet *eller omställningsstudiestödet* är återbetalningspliktigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även för motsvarande förmån som lämnas till den försäkrade på grundval av utländsk lagstiftning.

42 kap.

Samordning med andra förmåner

4 a §

Livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap. ska minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får som omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd, dock endast till den del omställningsstudiestödet avser samma inkomstbortfall som livräntan är avsedd att täcka.

59 kap.

13 §³

Som inkomst av anställning räknas följande sociala förmåner:

1. Föräldrapenningsförmåner.
2. Omvårdnadsbidrag.
3. Ersättning från Försäkringskassan i form av sjuklönegaranti enligt 20 § lagen (1999:1047) om sjuklön.
4. Sjukpenning eller motsvarande ersättning enligt denna balk eller annan författning eller på grund av särskilt beslut av regeringen. Detta gäller i den utsträckning ersättningen har trätt i stället för en försäkrads inkomst som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst.
5. Inkomstrelaterad sjukersättning och inkomstrelaterad aktivitetsersättning.
6. Livränta på grund av arbetsskada eller annan skada som avses i 41–44 kap.
7. Närståendepenning.
8. Dagpenning från arbetslöshetskassa.
9. Aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.
10. Ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).
11. Dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbudsplikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspliktiga.

³ Senaste lydelse 2018:1265.

12. Bidrag från Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden i den utsträckning som regeringen föreskriver det.

13. Omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd.

107 kap.

2 §

Om Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten har betalat ut en ersättning enligt denna balk till en försäkrad och någon av myndigheterna senare beviljar den försäkrade en annan ersättning enligt balken retroaktivt för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen avser gäller följande. Avdrag på den retroaktiva ersättningen ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller också när den först utbetalda ersättningen är en sådan ersättning enligt någon annan författning som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa fattar beslut om.

Det som föreskrivs i första stycket gäller också när den först utbetalda ersättningen är

1. en sådan ersättning enligt någon annan författning som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa fattar beslut om, eller

2. omställningsstudiestöd som Centrala studiestödsnämnden fattar beslut om enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd.

110 kap.

34 §

Centrala studiestödsnämnden ska till Försäkringskassan lämna uppgifter om vilka studerande som beviljats studiehjälp i form av studiebidrag för det andra kvartalet varje år.

Centrala studiestödsnämnden ska till Försäkringskassan lämna de uppgifter som har betydelse för tillämpningen av denna balk och lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. Detta gäller dock inte sådana personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter).

113 kap.**2 §⁴**

Beslut i ärenden om förmåner enligt denna balk får ändras, omprövas och överklagas med tillämpning av bestämmelserna i 3–21 §§, om inget annat följer av bestämmelserna i 22–40 §§.

Det som anges i första stycket gäller även beslut i ärenden

– enligt 19 kap. om bidrags-skyldigas betalningsskyldighet mot Försäkringskassan, *och*

– om utfärdande av intyg för tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Första stycket gäller även beslut i ärenden

– enligt 19 kap. om bidrags-skyldigas betalningsskyldighet mot Försäkringskassan,

– om utfärdande av intyg för tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, *och*

– enligt 22 och 23 §§ lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd om bestämmande av sjukpenninggrundande inkomst och årlig inkomst för en person som ansökt om omställningsstudiestöd enligt den lagen.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

⁴ Senaste lydelse 2010:1312.

18 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

dels att 15 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 16 e §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 a §¹

Med ramtid avses de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande anmält sig som arbetslös hos den offentliga arbetsförmedlingen. Om anmälningstiden innehåller förvärvsarbete, tid med föräldrapenning eller totalförsvarspåbudsplikt i sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor, ska den dock ingå i ramtiden.

Av 16–17 a §§ följer att viss tid är överhoppningsbar vid fastställande av ramtiden.

En månad som innehåller förvärvsarbete, tid med föräldrapenning eller totalförsvarspåbudsplikt i sådan omfattning att den kan tillgodoräknas i ett arbetsvillkor är dock inte överhoppningsbar.

Tredje stycket gäller inte för en sökande som avses i 16 d §.

Tredje stycket gäller inte för en sökande som avses i 16 d och 16 e §§.

16 e §

När ramtid ska bestämmas räknas inte heller månader då den sökande har beviljats del av helt omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd, om det inte är förmånligare för den sökande att sådan tid räknas med.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

¹ Senaste lydelse 2013:958.

19 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Avgiften utgör 10,21 procent av ersättning i form av

1. sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt 24–28 och 31 kap. socialförsäkringsbalken samt arbetsskadesjukpenning enligt 40 kap. nämnda balk eller motsvarande ersättning som utgetts enligt nämnda balk eller annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den utsträckning ersättningen trätt i stället för en försäkrads inkomst av anställning enligt 59 kap. 8–11 §§ socialförsäkringsbalken eller inkomst av annat förvärvsarbete enligt 59 kap. 14 § första stycket 1–3 nämnda balk,

2. föräldrapenningsförmåner enligt 11–13 kap. socialförsäkringsbalken,

3. närståendepenning enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken,

4. ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,

5. livränta enligt 41–44 kap. socialförsäkringsbalken eller annan motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av 41 och 42 kap. nämnda balk,

7. omvårdnadsbidrag enligt 22 kap. socialförsäkringsbalken,

8. dagpenning från arbetslöshetskassa,

9. statlig ersättning som lämnas för arbete i etableringsjobb,

10. aktivitetsstöd till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program,

14. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),

15. dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspliktiga, *samt*

16. bidrag från Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden i den utsträckning som regeringen så föreskriver.

15. dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och till andra som får dagpenning enligt de grunder som gäller för totalförsvarspliktiga,

16. bidrag från Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden i den utsträckning som regeringen så föreskriver, *och*

17. omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd.

¹ Senaste lydelse 2020:478.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

20 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

34 §²

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), *och*

2. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå.

1. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),

2. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, *och*

3. *omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd.*

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för

– kortare studier om funktionsnedsättning,

– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning, *och*

– studier inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning,

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,

3. kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden, *eller*

4. studiestartsstöd som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2020:448.

21 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395)

dels att 3 kap. 26 § och 4 kap. 23 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 25 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

25 b §

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för en vecka som det samtidigt lämnas omställningsstudiestöd för enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd.

26 §¹

En studerande som tidigare har fått studiestöd enligt denna lag kan beviljas studiemedel bara om den studerande har

En studerande som tidigare har fått studiestöd enligt denna lag *eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd* kan beviljas studiemedel bara om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp enligt 4 kap. 7 §, som ska betalas före det kalenderår som de nya studiemedlen avser, och

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap. *eller* återkrävt studiestartsstöd enligt 34 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd *eller* studiestartsstöd återstår att betala.

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap., återkrävt studiestartsstöd enligt 34 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd *eller återkrävt omställningsstudiestöd enligt 40 eller 41 § lagen om omställningsstudiestöd* att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd, studiestartsstöd *eller omställningsstudiestöd* återstår att betala.

Om det finns synnerliga skäl, får studiemedel beviljas trots bestämmelsen i första stycket.

¹ Senaste lydelse 2017:530.

4 kap.23 §²

Studielån får skrivas av helt eller delvis om lånet har tagits emot enligt bestämmelser som har meddelats i anslutning till 3 kap. 24 §. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om sådan avskrivning.

Studielån får skrivas av helt eller delvis om lånet har tagits emot enligt bestämmelser som har meddelats i anslutning till 3 kap. 24 § *denna lag eller 28 § lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd*. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om sådan avskrivning.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

² Senaste lydelse 2010:441.

22 Förslag till lag om ändring i studiestödsdatalagen (2009:287)

Härigenom föreskrivs att 6 och 11 §§ studiestödsdatalagen (2009:287) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får med stöd av artikel 9.2 g i samma förordning behandlas av Centrala studiestödsnämnden för de ändamål som avses i 4 § första stycket 1 och 6 och andra stycket samt 4 a §.

För de ändamål som avses i första stycket får även personuppgifter som avses i artikel 10 i samma förordning behandlas.

För ändamål som avses i 4 a § får dock personuppgifter som avses i första och andra styckena behandlas endast om det är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen.

11 §

Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna får, i den utsträckning Centrala studiestödsnämnden har uppgiftsskyldighet enligt lag eller förordning, ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i Centrala studiestödsnämndens studiestödsverksamhet. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka personuppgifter som får omfattas av sådan direktåtkomst.

Arbetslöshetskassorna får, i den utsträckning Centrala studiestödsnämnden har uppgiftsskyldighet enligt lag eller förordning, ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i Centrala studiestödsnämndens studiestödsverksamhet. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka personuppgifter som får omfattas av sådan direktåtkomst.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

¹ Senaste lydelse 2020:383.

23 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:527) om studiestartsstöd

Härigenom föreskrivs att 7, 8 och 25 §§ lagen (2017:527) om studiestartsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Studiestartsstöd får inte lämnas till den som inom de senaste tre åren före starten av den tidsperiod som studiestartsstödet avser har fått studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395).

Studiestartsstöd får inte lämnas till den som inom de senaste tre åren före starten av den tidsperiod som studiestartsstödet avser har fått studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd.*

8 §

En studerande som senast tre år före studiestarten har fått studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) kan beviljas studiestartsstöd bara om den studerande har

En studerande som senast tre år före studiestarten har fått studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd* kan beviljas studiestartsstöd bara om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp enligt 4 kap. 7 § studiestödslagen, som ska betalas före det kalenderår som studiestartsstödet avser, och

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap. studiestödslagen att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd återstår att betala.

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap. studiestödslagen *eller 40 eller 41 § lagen om omställningsstudiestöd* att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd återstår att betala.

Om det finns synnerliga skäl, bestämmelserna i första stycket.

får studiestartsstöd beviljas trots

25 §²

Om en person som har studiestartsstöd därefter beviljas studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) får studiestartsstöd inte lämnas eller tas emot för den tid *för vilken det lämnas* studiemedel. Vidare får studiestartsstöd heller inte lämnas eller tas emot för

Om en person som har studiestartsstöd därefter beviljas studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) får studiestartsstöd inte lämnas eller tas emot för den tid *som* studiemedel *lämnas för. Studiestartsstöd får inte heller lämnas eller tas emot*

² Senaste lydelse 2017:597.

den tid för vilken studiemedel enligt 3 kap. 25 § första stycket 1–6 och andra och fjärde styckena studiestödslagen inte får lämnas.

för en vecka som det samtidigt lämnas omställningsstudiestöd för enligt lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd. Vidare får studiestartsstöd heller inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken studiemedel enligt 3 kap. 25 § första stycket 1–6 och andra och fjärde styckena studiestödslagen inte får lämnas.

Om tilläggsbidrag lämnas enligt 18 § denna lag och tilläggsbidrag kan lämnas för samma barn och för samma tidsperiod enligt studiestödslagen ska bidragen samordnas så att sammanlagt högst ett tilläggsbidrag lämnas enligt båda lagarna för samma tidsperiod.

Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022.

24 Förslag till lag om grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll och syfte

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om

1. offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer,
2. ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer, och
3. yttranden till de som ansöker om omställningsstudiestöd.

2 § Syftet med denna lag är att stärka enskilda personers framtida ställning på den svenska arbetsmarknaden.

Ansvarig myndighet

3 § Kammarkollegiet fattar beslut i ärenden enligt denna lag.

Tillgång på medel

4 § Offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer och yttranden till de som ansöker om omställningsstudiestöd får lämnas i mån av tillgång på medel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om prioriteringar av medel.

Offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer

5 § Offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd lämnas i form av rådgivning, vägledning och förstärkt stöd.

6 § Stöd får lämnas till den

1. vars anställning ska upphöra eller har upphört till följd av arbetsbrist, sjukdom eller att anställningen är tidsbegränsad, eller
2. som har en anställning.

För att stöd ska få lämnas enligt första stycket ska en anställning som upphör till följd av arbetsbrist ha avslutats på initiativ av arbetsgivaren.

Stöd får inte lämnas för en anställning

1. i ett aktiebolag, en ekonomisk förening eller en annan juridisk person där den sökande är verkställande direktör,
2. i ett aktiebolag där den sökande är aktieägare och aktieinnehavet för sig eller sammanräknat med aktier som ägs av en make, maka, registrerad partner, förälder eller ett barn till aktieägaren uppgår till minst en tredjedel av aktierna, eller
3. hos en egenföretagare där den sökande är en make, maka, registrerad partner eller sammanboende till egenföretagaren.

7 § Förstärkt stöd får lämnas till den vars anställning ska upphöra eller har upphört och som har särskilda behov av stöd till följd av sjukdom.

8 § Stöd får lämnas till den som vid tidpunkten för ansökan om stöd förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat i Sverige hos en arbetsgivare som

1. är registrerad hos Skatteverket,
2. inte är bunden av ett kollektivavtal, och
3. inte finansierar en registrerad omställningsorganisation.

9 § Stöd får lämnas till den som

1. har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader direkt före ansökan om stöd, eller

2. inom den tid som anges i första stycket 1 har haft en viss minsta inkomst av sådant förvärvsarbete.

Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om kraven i första och andra styckena.

10 § Stöd får inte lämnas till den som har fyllt 65 år.

11 § Stöd får som längst lämnas under tolv månader från det att ansökan har beviljats.

12 § Den som har fått stöd under tolv månader får ges ytterligare stöd om förutsättningarna för stöd på nytt är uppfyllda. Förvärvsarbete som har legat till grund för ett tidigare beslutat stöd får då inte tillgodoräknas.

Ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer

13 § Ersättning ska lämnas till en arbetsgivare för kostnader som motsvarar de avgifter som arbetsgivaren har betalat till en registrerad omställningsorganisation. Ersättningen får motsvara högst 0,15 procent av arbetsgivarens totala utbetalda kontanta ersättningar som ingår i underlaget för arbetsgivaravgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980).

14 § En organisation ska registreras som omställningsorganisation om den

1. tillhandahåller eller, om verksamheten är nystartad, avser att tillhandahålla grundläggande omställnings- och kompetensstöd som väsentligen motsvarar stödet enligt denna lag och under villkor som inte är påtagligt mer begränsande än de villkor som gäller för stöd enligt denna lag,

2. finansierar tillhandahållandet av grundläggande omställnings- och kompetensstöd genom avgifter från arbetsgivare,

3. har tillgång till relevant kompetens,
4. har tillräcklig finansiell kapacitet, och
5. i övrigt är lämplig för att utöva verksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om kraven för registrering enligt första stycket.

15 § En omställningsorganisation ska avregistreras om

1. organisationen begär det,
2. förutsättningarna för registrering enligt 14 § inte längre är uppfyllda, eller
3. organisationen inte fullgör sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Yttranden till de som ansöker om omställningsstudiestöd

16 § Kammarkollegiet får lämna ett yttrande som avses i 32 § lagen (2022:000) om omställningsstudiestöd till den som har ansökt eller har för avsikt att ansöka om omställningsstudiestöd om yttrandet har betydelse för prövningen av ett sådant ärende.

Ett yttrande får inte lämnas till den som har fått eller kan få ett yttrande genom en registrerad omställningsorganisation. Ett yttrande får inte heller lämnas till den som omfattas av ett kollektivavtal.

Återbetalning av ersättning

17 § En arbetsgivare som har fått ersättning är återbetalningsskyldig om denne har förorsakat att ersättningen har lämnats på felaktig grund eller med ett för högt belopp genom att

1. lämna oriktiga uppgifter, eller
2. underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats på felaktig grund eller med ett för högt belopp och arbetsgivaren har insett eller skäligen borde ha insett detta.

18 § Om en arbetsgivare är återbetalningsskyldig ska Kammarkollegiet återkräva det felaktigt utbetalda beloppet.

19 § Om en arbetsgivare är återbetalningsskyldig får Kammarkollegiet bevilja anstånd med betalningen eller träffa avtal med arbetsgivaren om en avbetalningsplan.

I fall som anges i första stycket ska ränta tas ut på det obetalda beloppet. Ränta ska tas ut från den dag då anståndet beviljades eller avtalet om avbetalningsplan träffades, dock inte för tid innan det återkrävda beloppet har förfallit till betalning. Ränta ska tas ut efter en räntesats som vid varje tidpunkt överstiger statens utlåningsränta med två procentenheter.

20 § Om ett belopp som har återkrävts inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) tas ut på beloppet.

Detsamma gäller när arbetsgivaren har beviljats anstånd med betalningen eller träffat ett avtal om en avbetalningsplan och betalning inte sker inom den tid som följer av beslutet om anstånd eller avtalet.

21 § Om det med hänsyn till arbetsgivarens ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter finns särskilda skäl för det, får Kammarkollegiet helt eller delvis avstå från ett krav på återbetalning eller ränta.

22 § Vid återbetalningsskyldighet får Kammarkollegiet, vid en senare utbetalning av ersättning, dra av ett skäligt belopp i avräkning mot det krävda beloppet. Detsamma gäller skyldigheten att betala ränta.

Ansökan

23 § Den som vill begära stöd, registrering, ersättning eller yttrande enligt denna lag ska ansöka skriftligen hos Kammarkollegiet. En ansökan ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om en ansökan enligt första stycket.

24 § Den som har ansökt om stöd, registrering, ersättning eller yttrande enligt denna lag ska till Kammarkollegiet anmäla sådana förändringar som kan påverka det som ansökan avser.

Uppgiftsskyldighet

25 § En registrerad omställningsorganisation ska till Kammarkollegiet lämna de uppgifter som

1. myndigheten behöver i ett ärende enligt denna lag, och
2. behövs för myndighetens analys-, uppföljnings- och utvärderingsarbete.

Omprövning och överklagande

26 § Kammarkollegiets beslut enligt denna lag ska omprövas om det begärs av den som beslutet gäller. Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

En begäran om omprövning ska vara skriftlig. Begäran ska lämnas in till Kammarkollegiet och ska ha kommit in inom tre veckor från den dag då den som begär omprövning fick del av beslutet.

Om ett beslut överklagas innan det har omprövats, ska överklagandet anses som en begäran om omprövning.

27 § I 40–44 §§ förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol.

1. Denna lag träder i kraft den 30 juni 2022 i fråga om 1–4, 13–15 och 17–27 §§ och i övrigt den dag som regeringen bestämmer.

2. Ersättning till arbetsgivare enligt 13 § får dock inte lämnas för tid före den 1 oktober 2022.

3. Ersättning enligt 13 § får lämnas för perioden den 1 oktober–31 december 2022 om den omställningsorganisation som arbetsgivaren

har betalat avgifter till var registrerad enligt denna lag senast den 31 december 2022.

4. Vid tillämpning av 6 § första stycket 1 får endast en anställning som har upphört efter den 30 september 2022 beaktas.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:80) om anställningsskydd

*Nuvarande lydelse**Utskottets förslag*4 §¹

Anställningsavtal gäller tills vidare. Avtal om tidsbegränsad anställning får dock träffas i de fall som anges i 5 och 6 §§. Om ett sådant avtal träffas i annat fall, kan arbetstagaren på det sätt som anges i 36 § få domstols förklaring att avtalet ska gälla tills vidare.

Anställningsavtal som gäller tills vidare kan sägas upp av arbetsgivaren eller arbetstagaren för att upphöra efter en viss uppsägningstid. En tidsbegränsad anställning upphör utan föregående uppsägning vid anställningstidens utgång eller när arbetet är slutfört, om inte något annat har avtalats eller följer av 5 a eller 6 §. I 4 a § finns en särskild regel om skyldighet att lämna anställningen i samband med att arbetstagaren får rätt till hel sjukersättning enligt socialförsäkringsbalken.

Anställningsavtal som gäller tills vidare kan sägas upp av arbetsgivaren eller arbetstagaren för att upphöra efter en viss uppsägningstid. En tidsbegränsad anställning upphör utan föregående uppsägning vid anställningstidens utgång eller när arbetet är slutfört, om inte något annat har avtalats eller följer av 5 a eller 6 §. I 4 b § finns en särskild regel om skyldighet att lämna anställningen i samband med att arbetstagaren får rätt till hel sjukersättning enligt socialförsäkringsbalken.

En arbetstagare får med omedelbar verkan frånträda sin anställning, om arbetsgivaren i väsentlig mån har åsidosatt sina åligganden mot arbetstagaren.

I de fall som avses i 18 § kan en arbetsgivare genom avskedande avbryta anställningen med omedelbar verkan.

Att arbetsgivaren i vissa fall är skyldig att informera och överlägga med arbetstagaren och berörd arbetstagarorganisation samt tillämpa ett visst förfarande i samband med att ett anställningsavtal ingås eller upphör, följer.

¹ Senaste lydelse 2019:528.

BILAGA 4

Utbildningsutskottets yttrande 2021/22:UbU2y

Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet beslutade den 31 mars 2022 att ge utbildningsutskottet tillfälle att senast den 10 maj 2022 yttra sig över proposition 2021/22:176 och eventuella följdmotioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen som berör införandet av ett nytt omställningsstudiestöd och till motion 2021/22:4524 (V) yrkandena 7–11.

Utbildningsutskottet föreslår att arbetsmarknadsutskottet bifaller regeringens proposition och avstyrker motionen i berörda delar.

I yttrandet finns en avvikande mening (V) och ett särskilt yttrande (L).

Utskottets överväganden

Bakgrund

I den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet (januariavtalet) kom partierna överens om att arbetsrätten ska moderniseras och anpassas efter dagens arbetsmarknad. För att uppnå detta enades partierna om att en utredning skulle tillsättas med uppdraget att föreslå lagändringar. I januariavtalet sas emellertid att om arbetsmarknadens parter träffar en överenskommelse om hur lagen (1982:80) om anställningsskydd, förkortad LAS, ska reformeras på ett sätt som ger ökad flexibilitet, ska det i stället läggas fram förslag i linje med parternas överenskommelse.

I oktober 2020 enades Svenskt Näringsliv och Förhandlings- och samverkansrådet PTK om ett utkast till ett nytt huvudavtal om trygghet, omställning och anställningsskydd och om en principöverenskommelse där insatser från staten anges som villkor för att anta huvudavtalet. Industrifacket Metall och Svenska Kommunalarbetsförbundet har efter justeringar anslutit sig till huvudavtalet och principöverenskommelsen. Även Landsorganisationen i Sverige (LO) har anslutit sig till principöverenskommelsen. Den 4 december 2020 begärde parterna gemensamt att regeringen ska modernisera arbetsrätten i enlighet med principöverenskommelsen (A2020/02524). Enligt parternas principöverenskommelse ska det göras ändringar i anställningsskyddet, införas ett nytt och parallellt offentligt studiestöd och ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Inom Arbetsmarknadsdepartementet och Utbildningsdepartementet har promemoriorna En reformerad arbetsrätt – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:17), Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18) och Grundläggande omställnings- och kompetensstöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:16) utarbetats. Promemoriorna har remissbehandlats.

Arbetsmarknadsutskottet beslutade den 31 mars 2022 att ge utbildningsutskottet tillfälle att senast tisdagen den 10 maj 2022 yttra sig över proposition 2021/22:176 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden och eventuella följdmotioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde. Det har inkommit en motion med anledning av skrivelsen, 2021/22:4524 (V). Fem yrkanden i motionen innehåller förslag inom utbildningsutskottets beredningsområde.

Propositionen

Sammanfattning

I propositionen lämnas förslag på en reformerad arbetsrätt, ett nytt omställningsstudiestöd och ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

Förslaget om en reformerad arbetsrätt innebär bl.a. att

- en uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på sakliga skäl och att möjligheterna att avvika från LAS genom kollektivavtal ökar
- alla arbetsgivare får undanta tre arbetstagare från turordningen vid arbetsbrist
- en anställning inte ska bestå vid tvist
- det införs turordning och omställningstid vid omreglering till lägre sysselsättningsgrad
- anställningsavtal föreslås gälla på heltid om inget annat avtalas
- särskild visstidsanställning ersätter allmän visstidsanställning och
- kundföretag i vissa fall ska erbjuda inhyrda arbetstagare tillsvidareanställning eller betala ersättning.

Förslaget om ett nytt omställningsstudiestöd kompletterar det reguljära studiestödet och ska finansiera studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Förslaget om ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd innebär att det införs ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd till enskilda personer och ersättning till arbetsgivare som finansierar registrerade omställningsorganisationer.

Majoriteten av lagändringarna föreslås träda i kraft den 30 juni 2022 och tillämpas första gången den 1 oktober 2022.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Centerpartiet.

I det följande återges huvuddragen i regeringens förslag, i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Omställningsstudiestöd

I propositionen föreslås att ett nytt omställningsstudiestöd införs genom en ny lag om omställningsstudiestöd. Stödet är ett komplement till det reguljära studiestödet och syftar till att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Stödet kan lämnas till studerande som uppfyller villkor om förvärvsarbete, ett s.k. arbetsvillkor. Stödet ska få lämnas för studier vid utbildningar i Sverige som ger rätt till studiemedel och utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation. Stöd kan vid heltidsstudier lämnas för minst en veckas studier och högst i 44 veckor. Stödets storlek beräknas utifrån en

inkomstbortfallsprincip, där inkomstbortfallet bestäms av Försäkringskassan med utgångspunkt i systemet för sjukpenninggrundande inkomst.

Omställningsstudiestödet är ett statligt studiestöd och Centrala studiestödsnämnden (CSN) ska pröva frågor om stödet.

Omställningsstudielån ska få lämnas längst t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 60 år och omställningsbidrag ska få lämnas längst t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 62 år.

Omställningsstudiestödets bidragsdel kan ersätta 80 procent av ett inkomstbortfall som motsvarar högst 4,5 inkomstbasbelopp per år. Omställningsstudielån är ett komplement till bidraget och ska kunna lämnas under den tid och i den omfattning som omställningsstudiebidraget lämnas, som mest med ett belopp som motsvarar grund- och tilläggslånet i det nuvarande studiemedelssystemet.

En studerande som är anknuten till en omställningsorganisation kan få ett yttrande från sin omställningsorganisation om hur en sökt utbildning stärker hans eller hennes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Vid prövningen av en ansökan om omställningsstudiestöd ska CSN lägga särskild vikt vid ett sådant yttrande. Stödet ska lämnas i mån av tillgång på medel.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 30 juni 2022.

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4524 av Cicie Weidby m.fl. (V) yrkande 7 föreslår motionärerna att regeringen återkommer med förslag om att den övre åldersgränsen för omställningsstudiestöd bör följa riktåldern för pension.

I yrkande 8 föreslås att regeringen återkommer med förslag om att omställningsstudiestöd ska få lämnas i högst 66 veckor för den som har helt stöd, motsvarande tre terminers heltidsstudier. Motionärerna framhåller att 44 veckor inte är en tillräckligt lång tid för den som har helt stöd och att förslaget riskerar att leda till att studerande inte fullföljer sina studier om dessa är längre än 44 veckor.

I yrkande 9 föreslår motionärerna att regeringen följer upp förslaget för att säkerställa att de studerande ges möjlighet till en likvärdig och rättssäker bedömning oavsett vilken omställningsorganisation de tillhör.

Vidare föreslås i yrkande 10 att regeringen följer upp genomförandet av omställningsstudiestödet i syfte att säkerställa att de individer som uppfyller villkoren för stödet garanteras stöd. Motionärerna anser att alla som uppfyller kvalificeringsvillkoren bör garanteras stöd och att detta inte ska vara beroende av tillgången på medel.

I yrkande 11 avvisar motionärerna regeringens förslag om höjda räntor på CSN-lån som ett sätt att delfinansiera omställningsstudiestödet. Motionärerna föreslår i stället att regeringen återkommer med förslag om hur arbetsgivarna kan vara med och finansiera omställningsstudiestödet.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet välkomnar de förslag om införande av ett nytt omställningsstudiestöd som regeringen lämnar i propositionen. Omställningsstudiestödet syftar till att komplettera det reguljära studiestödet och förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Utskottet tillstyrker samtliga förslag om omställningsstudiestöd.

När det gäller förslag i yrkanden om att den övre åldersgränsen för rätt till omställningsstudiestöd bör följa riktåldern för pension vill utskottet hänvisa till tidigare ställningstaganden. Vid beredningen av propositionen Bättre studiestöd högre upp i åldrarna (prop. 2020/21:122, bet. 2020/21:UbU17) gjorde utskottet bl.a. bedömningen att tiden i yrkeslivet är för kort för att motivera en åldersgräns som ligger högre upp i åren, både trots de justerade åldersgränserna i pensionssystemet och med beaktande av kommande höjningar och en ny riktålder för pension. En åldersgräns på 60 år för rätt till omställningsstudiestöd är därmed väl avvägd.

I fråga om förslaget som rör begränsningen av antalet veckor med omställningsstudiestöd vill utskottet framhålla att avsikten med det nya stödet är att möjliggöra utbildning i en situation där en person behöver utbildning eller omställning. Omställningsstudiestödet är ett förmånligt studiestöd där den som studerar kan beviljas höga belopp i syfte att göra en avgränsad utbildningsinsats. Utskottet anser att en avgränsning av antalet veckor med stöd till 44 veckor är rimlig.

När det gäller farhågan att de studerande inte ska få en rättssäker och likvärdig bedömning av hur en utbildningsinsats stärker en individs ställning på arbetsmarknaden menar regeringen att omställningsorganisationerna har goda förutsättningar att uttala sig om detta och att CSN har den kompetens som krävs för att fatta rättssäkra och likvärdiga beslut. Utskottet gör inte någon annan bedömning.

Även vad gäller tillgången på medel och finansieringen av omställningsstudiestödet vill utskottet hänvisa till regeringens förslag och skälen för dessa. Omställningsstudiestödet har utformats som ett komplement till det ordinarie studiestödet och inte som en rättighet för alla de individer som uppfyller villkoren. Dessutom är det begränsat av tillgången på medel. Vidare är nivån i omställningsstudiestödet i jämförelse med andra studieersättningar generös. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att ett rättighetsbaserat system inte skulle kunna säkra kostnadskontroll.

Utskottet vill avslutningsvis påminna om att CSN nyligen har redovisat ett regeringsuppdrag med förslag om en ny modell för beräkning av räntan på studielån. Vidare har regeringen aviserat att den avser att återkomma i budgetpropositionen för 2023 med förslag om en reformerad modell för räntan på studielån. Utskottet anser att regeringens beredning av frågan inte bör föregripas.

Sammantaget anser utskottet att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka propositionen i berörda delar och avstyrka motionen.

Stockholm den 10 maj 2022

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Fredrik Malm (L), Lars Hjälmared (M), Pia Nilsson (S), Josefin Malmqvist (M), Patrick Reslow (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Christensson (C), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvis (SD), Christian Carlsson (KD), Tomas Kronståhl (S), Annika Hirvonen (MP), Maria Nilsson (L), Roza Güclü Hedin (S) och Jörgen Grubb (SD).

Avvikande mening

Omställningsstudiestöd (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Regeringen har lämnat förslag om att ett nytt statligt och parallellt studiestöd ska införas för att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier. Omställningsstudiestödet möjliggör för fler yrkesverksamma att förbättra sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Jag välkomnar regeringens förslag, men enligt min mening borde en del av regeringens förslag om omställningsstödet ges en annan utformning för att stödet ska bli mer ändamålsenligt.

Regeringen har föreslagit att omställningsstudielån ska få lämnas längst t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 60 år och omställningsstudiebidrag t.o.m. det kalenderår då den studerande fyller 62 år. Jag anser att de föreslagna övre åldersgränserna för omställningsstudiestöd är rimliga men förutsätter att åldersgränsen följer med framtida höjningar av pensionsåldern och riktåldern för pension.

Regeringen har även föreslagit att omställningsstudiestöd ska få lämnas i sammanlagt högst 44 veckor för personer som har helt stöd. Jag menar att detta inte är en tillräckligt lång tid för den som har helt stöd eftersom många av de utbildningar som kan stärka den enskildes ställning på arbetsmarknaden är längre än 44 veckor. Regeringens förslag riskerar därmed att leda till att de studerande inte fullföljer sina studier och till att personer avstår från att förbättra sin kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Därmed motverkas syftet med reformen.

Det finns flera farhågor när det gäller förslaget om att en omställningsorganisation ska ges tillfälle att yttra sig om huruvida och i så fall hur en utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden. Förslaget riskerar bl.a. att leda till onödig administration och långa ledtider, och det kommer att bli svårt att göra en rättssäker och likvärdig bedömning av hur en utbildningsinsats stärker individens ställning på arbetsmarknaden. Förslaget riskerar därmed att leda till negativa effekter för den enskilde. Jag anser att förslaget bör följas upp i syfte att säkerställa att de studerande ges möjlighet till en likvärdig och rättssäker bedömning oavsett vilken omställningsorganisation de tillhör.

Vidare gör regeringen bedömningen att omställningsstudiebidraget ska lämnas i mån av tillgängliga medel. Jag är tveksam till denna bedömning, bl.a. eftersom det finns en uppenbar risk att medlen inte räcker till och många arbetstagare därmed inte kommer att ges möjlighet att ta del av stödet trots att de utgör målgruppen och uppfyller kvalificeringsvillkoren. Det är inte rimligt att omställningsstudiebidraget endast ska lämnas i mån av tillgängliga medel. I så fall har arbetstagarsidan tvingats till eftergifter i form av kraftigt försämrad anställningstrygghet utan att vara garanterad något i gengäld. För att

säkerställa att alla som uppfyller kvalificeringsvillkoren garanteras stöd bör införandet av omställningsstudiestödet följas upp.

Avslutningsvis avvisar jag bestämt regeringens förslag om höjda räntor på CSN-lån som ett sätt att delfinansiera omställningsstudiestödet. Förslaget är bl.a. tveksamt ur jämställdhetssynpunkt eftersom kvinnor har studielån i högre utsträckning än män, medan män oftare har kortare utbildning och i större utsträckning utgör målgruppen för omställningsstudiestöd. Kvinnor med hög utbildning och studielån kommer således att delfinansiera ett omställningsstudiestöd som främst kommer att gynna män med kort utbildning. Det är anmärkningsvärt att en socialdemokratisk regering väljer att lägga fram ett sådant förslag. Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag om hur arbetsgivarna i stället kan vara med och finansiera omställningsstudiestödet.

Mot denna bakgrund anser jag att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka motion 2021/22:4524 (V) yrkandena 7–11.

Särskilt yttrande

Omställningsstudiestöd (L)

Fredrik Malm (L) och Maria Nilsson (L) anför:

Som framgår av Liberalernas budgetalternativ för 2022 är vi kritiska till det förslag som regeringen har aviserat om att räntorna på CSN-lån ska höjas kraftigt. Vi står fast vid detta och verkar för en rimligare modell. Eftersom frågan är budgetrelaterad avstår vi från att lägga ett konkret förslag utan avser att återkomma till frågan i annat sammanhang.